

VERBA DEI

Quanto candore & q̄ sincere prædicari, quanto
taq̄ sollicitudine vniuersi debeant addiscere.

CAROLOSTADIVS.

Cōtra D. Ioannē Eckiu, qui manifesta-
rie dixit, aliud dicendum theolo-
gistis, aliud gregi Christia-
no, aliud in schola,
aliud in ecclesia,
concludi-

tur
Eadem
atq̄ omnia
scripturarum
testimonia Chris-
tianis oib⁹ inculcāda:

Contenta, versa pagella indicat.

Vittenbergæ, apud Melchiorem Lot-
therum iuniorem, Anno
M.D.XX.

Eccius iste hereticorum antisignari acutissimo ingenio.
et memoria admiranda præditus. scit⁹ ac volens verita-
tem ortho doxam impugnans, dixisse fertur; Si ergo à partib.
Lutheranorum patrem. quis mihi resisteret? unde haud ob-
scure colligi potest, quod studiis & ventris gratia doctrinæ
nec iustitiazione petracinata sit.

Contenta in hoc libello

PRINCIPIVM duriora q̄dam cōtinet in Eckū dicta, ad quæ tamē
efferenda, cōis hoīm vtilitas compulit.
CONCIONATOREM haud quaç esse audiendū, præter diuina
verba, verbula q̄libet iucūda plenaç atq; cōpta crepāc. c. i.
NON modo nō audiedos esse cōcionatores, sed etiā plagi conficien-
dos, qui dei populu nō sola diuina verba docent. c. ii.
QVINIMO, quod magis atq; acerbi⁹ fuerit, & magistri & discipu-
li, hoc ē, prædicatores & auditores anathemate percutiuntur
ac perpetuis ardorib⁹ adiudicant, qui incuriosos & abiectos
diuini verbi præcones, verbūne nō repugnant audiunt. c. iii.
DIVINI vero sermonis audi⁹ affectator, Christi vel cognat⁹ v̄l ag-
nat⁹ efficit, & celsitudine, q̄ nulla supior est, honestat̄. c. iii.
OMNES oia scripturar̄ mysteria atq; iudicia Christiani p̄discere al-
tringit, ad sollicitudinē q̄q̄ scribentū & docētū oia scrutari
debebit, vt possint docere, vel familiā, v̄l vernaculos vel fa-
mulus vel familiares, vel amiculū quempia. c. v.
COMMONSTRATVR illud authoritate Chrysostomi. c. vi.
PETRVM eiusdē authoritas est allata, q̄ p̄uatim liceat ex scripturis
sanctis, laicis q̄q̄ domi disputare. c. vii. Nec obstat
c. ii. de here. li. vi. qd̄ si fuerit oppositū, respōdebis Eckio
per nigrū tituli qui filij sint legitimi
ECKIVS sub dialogi specie cum scriptura sancta concertat. c. viii.
PREOCCVPANTVR contraria. c. ix.
RETLIATVR Eckius, ex simplicibus qui facit porcos. c. x.
ALIVD excutitur Eckij spiculum. c. xi.
PROferit de prædestinatione nō prædicāda argumētū. c. xii.
VERBA Augustini quæ Eckū adiuuare videntur ca. xiij. subdit.
RESPONDETVR ad supradicta in cortice obſistentia. c. xiii.
DE castimonia diuinor̄ v̄bor̄, et quomō prædicari debebit. c. xv.
QVATENVS possint Christiani, sacris p̄phana int̄misci. c. xv.
CVRSVS per capita. c. xv.
APOLOGIA aduersus Eckium recenter scripta. c. i.
OSTENDITVR Eckio, & contra doctores ecclæsticos Lipsie
disputauit.

Ecc

Reuerendo patri, fratri Iacobo Voyt Francisc
cano, illustrissimi principis & dñi, dñi Friderici Dus
c⁹ Saxonie, S.R. Imperij Elector⁹, Archimarschal
li, Iuriumq⁹ Saxonice p̄uinciae vicari⁹, Lantgra⁹
phij Turingiae, Marchionis Mysiae, & Mecoenas
tis studij Vuittenbergensis, Confessori seu poe
nitentiario fideli ac perdocto, Excellentiq⁹ vi
ro dño Georgio Elnero, artiū doctori & decano &
Canonico Vuittenbergensi dignissimo, sacræ quoq⁹
Theologiæ Baccalaureo cādido, amicis ac patro
nis dignissimis,

Andreas Bodenstein⁹ Carolostadi⁹ S.D.

Vm videtis patres doctissimi, q̄ copioso et spis
so nugare exercitu, sparsaq⁹ interi acie, iāoli Ecci⁹
cōueris hoc in pectusculū mucronib⁹, memet ca
lefacit & accedit, nihilq⁹ min⁹ patitur, q̄ me iter
qescre, & optimis vacare studijs. Q. si obnixa
cornutusq⁹ frōte, atq⁹ ardētib⁹ oculor⁹ orbib⁹, n̄ e
turbid⁹ & teter appetere, ferrealsq⁹ criminatio[n]ū
segetes in me deinceps perget, nōne & ipse ignos
cere debet, si inlecta tela reuulsero, in authoris caput cōtorfus⁹. Ca
nonista ē, Ideoq⁹ me nō arcebit Iure naturali vti. Theolog⁹ eē uult.
merito igit audit, velle præ Theologi officiū, maledicta & mēdacia,
ceu grādia faxa, ipertatis fluuiio auulsa, in caput et sanguinem meū de
grandinare

Scripturas sc̄tas lacerat, ac supprimit, & os gladij in illar⁹ ceruicē, ae
ipm gutt mergit. Quo circa illū, etiāl inuitū & repugnatē, neutiq⁹
Christi militē, sed hostē aſeuerabo rapidū, Sibimet iraſcat Ecki⁹, si vī
sumū vel flāmā, aut cholera mea titonē, aut abusū torrē, in parētes
et fauces, stridētēsq⁹ dētes, ardenti ſpetu percutiā. Porro, si fuliginē
bilis mea reprehensibilē censeret, debuit ip̄e audax & improuid⁹ certa
tor, circuſpecte & pſpiciēter sui noīs, Christianaeq⁹ militiae decorē, pri
or perpeſasse, ac qđ sibi accidere noluit, alteri minie inferre. Ver nō
pposuit retaliationē reflare, quamquam illucusq⁹ dentati sales haud
me defecerint. At hoc potissimum meditor, hoc pario, ne cruento huius
nominis fuso, agre habeat ſcriptura, Neue sub exilis & enucleati &
tenuis cōuicij prætextu, negotia frugitera & felicissima ext̄cuent, &
subide, velut moribūda, cōcidant. Nō ē hui⁹ instituti, quas ille deplus
it contumelias, d̄ iluere et pſfigare, Sed nocuimēta reipublicæ, Christi
anæc⁹ religiōis cōmune dāmū, et imāne peste depellā, quā Ecki⁹ pub
licit⁹, nō mihi mō, nō Vuittenbergēsib⁹ tantū, nō solū candidis Theo
logiæ cultorib⁹, Sed vniuersis Christianis substruit, & per insidias,

Eckfanū mō/
strum.

tandem venenū mellitiū immittit. Nēpe, quae potuit acrior pestis, totū Christi gregē molestium vexare q̄b̄ mōstū, qd̄. Eccī generauit; Sed dices, Q uod ē illud portētū, quae tanta bestia, quā nā serpens ille est, qui suo vrenti flau demoltur, quicquid attingit? Q uia ē pestis adeo pestilens, quae omnia omnū Christianorū pectora inficit? Si lubet eam circuitione quadam, et propemodum alienis coloribus, ob lumina tua ponam, ne sua specie visa, omni Baſiliico nocētior, in spectores reuidens, veneno quopiam conficiat.

Postridie Margaretha, huius anni, in auditorio ad ingentē disceptationē apparato, sedebā, iunctus Reuerendō Patri Lāgio, Augustinianu-
x, p̄fessione per Saxoniā V icario, tū latinarū, tū Græcā, literarū vi
præstolabamur congersum. audituri interibi spumātia mōstra, quæ
Eccius ex ædito suggestu, in Martinū expuere subniteretur, Tū prior
pugil, pugil inquā fortior q̄b̄ Theologus, aduētauit prius, hic me adit,
et tantisper, dum Martinus abest, donecq̄ in veniendo & expectāto
est, ita exorsus eōpellat, Si inter Martinū & me, argutator inquit glo-
riosus, cōueniret, quemadmodū m̄hi tecum conuenit, Si ita in vnam
sententiam, Martinus & ego concurrerem⁹, prout nos in eadem op-
natione sumus, vellem ait in diuersorium Martini demigrare, docuit
eatenus, quatenus in meam iuit sententia, veller illum nos selum af-
fectib⁹, sed & pedū passib⁹ affectari.

At, hand scio, Si, vel
di allusione, & blāditia suggerebat, se abs me rogati velle. Q uod si
aperte desiderasset, nequaq̄ fueram tam rigidus & alper, qui rustico
abnūtu, hospitem adeo egregium reicidsem. At vbi audiui Eckij ad-
sensum procul, repente quasi admirans steti, atq̄ clare repugnās, mu-
to maxime dissentire nos dizi, quippe, in scholica questione, post cō-
missum prælum, concordasti mecum dicebam, & quod ego defendi,
non mō firmum et inconcūsum reliqueras, sed ip̄e tu, pro vero rece-
peras. In condone vero publica ad populum facta, disdiapason
& qd̄ longissime, animiq̄ discrepauimus, Inio ipse tui dissimilis es,
neq̄ tecū lēntis, neq̄ tibi constas, neq̄ tibi concordas, In istac concer-
nitione pl̄eraq̄ mecum, & bene loquebaris de libero arbitrio, de
operibus, quæ in illo efficuntur, nisi q̄ in exordio, quum eras gibbo-
lior & incircumcisior, obstiteras, tuum officium agens, propter quod
Lip̄iam concesseras, in Ecclesiæ pulpite & festivitate Visitationis
beatae Mariæ semper virginis, dum officio conionatoris, nō dispu-
tatoris fungebare, aliud & diuersum quiddam, atq̄ tale contrarium,
qđ est repugnās & nocēs, diducto ore, fragoreq̄ sonoro, & audatia

Allia Theolo-
gista Eckij in
schola, Alia
in æde sacra
Christi ouib⁹
dicēda clamat.

disposito & impræmeditato, illico taliter ex tempore responsat. Pu-
tas tu, eadem populo dicenda, quæ in scholis Theologicis tractamus
& concludimus. Non sunt, inquit, vulgaris Christianis, & illiteratis
semina inculcanda, quæ in eruditam humū, doctosq̄ auditores, &

rianos e pulpite Ecclesiæ, doctrinis illiusmodi dignariis; quas in scholis, ex scripturæ fauicib⁹, v⁹l derivam⁹, v⁹l eliciam⁹. Hac me obiurgatio
ne summae temeritatis, & acerrima fraudis, et audacissimæ libertatis.
Plane vir honestus, Qu⁹ uenit⁹ protin⁹ ab alto, dissolutoz pectore,
obuiā pugnataz laude, & decretale gloria fluit, atq⁹ decreuit. Theo
logo tas esse, vt aliud in declamatorio sermone expromat, aliud in
scholis afferat. ad illam ego doctrinā hominis, a virtute & studio ostend
ationis loquacissimi, turdeo, præstringor, & stupeficio. succurrat milie
tamea in mentem, creberima peruvicacis disputatoris protestatio, q
passim prestatur, in scholasticū se uētitare certamē, vt inibi questio
num mole, & argumentorum pluia, v⁹l doceat veritatem, tuteetur.
q, v⁹l latente in eruat. in concione publica, v⁹l aduersaria contraria
projeicit, haud scio, quid doceat, & quo astu. Scio v⁹ ero q⁹ falsis ac subdo
lis sententias, populū moueat & decipiat. Literas quæ eiusdem pte
stationis sensa continent, ad R̄omanum Pontificem, ad aliquot vni
veritates, atq⁹ priuatos plæroq⁹ emisit.

Cur ad dispu
tandū venire
Ecc⁹

Hoc eit audax & argutum magis, quam verum Eccij docu
mentum. hæc est sane. Crocodilina inuentio, & nequam elatio, quæ
in cælum & propriæ tū salua expuit. testis est pater Langius, testes
sunt alij, testis est, & sua aduersarij conscientia atque cerebrum, &
venter. Ego tuo iudicio celeberrime Decane submittam, an excogi
tata versutia fuerit antistrophon, hoc est, reciprocum & Protagori
cum argumenti vitium, quod referri contra, atque in ipsum, cum in
commodo quod dafferebat, conuerit possit.

P. Langius

Sermo Eckij
antistropho
habet

Eckius factas
se viciisse illum
cui nō diffi
lit.

Népe, cū primis ē fassus, se mecum concordasse. Verū eniuero, si mihi
cū illo conuenit, si ipse mecum concordat, qualiter me vicit ille, qua sen
tentia, quo gladio sum propulsus, qua aduersitate prostratus? & cui
me inimico, cum ipse non esset dedidit, quod iactat clamator. Si autem
vicit, ipse sua sibi est captione, & circumscriptio confutatus, num
ipm se se deuicit ipse. quādōq⁹ inter nos conuenit, etiā si se nō p̄fici
garit omio, qm̄ hō est nō perinde simplex, sed mitra simulatiōe multi
plex, qui expugnat bene vincitq⁹ totū, sed nō totaliter, iuxta illi⁹ di
lunctū. At velit, nolit, si pstrauit me, & sua ditioni subdidit, & me
ca sensit, totū in caput illud refluit & recidit, quod contra me effudit
& ecceit. quandoquidē causa ipsa, qua consensim⁹, & copulati sum⁹ de
subuerit. quia necessum erat, locum meū pati, quicquid ipse gratia
communis negoti⁹ patior. Præterea insequitur, quod Ecc⁹ est puer
stultior, & indocto insciior. Nam vulgatum est dictum in eos q̄ pue
ris & infantibus adserit, ut ac subscripti, duplii stultitia aberrare. la
borat igitur non vna sola ignoracione & incititia, miser & incircum
spectus loquitor, quoniā & mea, & sua. Sim ego puerilis & indoct⁹
modo sit imprudens & stupidus arbiter, qui mecum sentit, me
stultior & imperitior. At quisq⁹ fortasse nō minus Eckij studiosus,
& ingenio yaleti & vegeto, tæla quæ misi, regeret in me, argutans,
leno tu puer es, & deuictus, quando illius accesseris sententiae, non
tale tu es.

Puerilis Carlo
stadius, pueri
lor Eckius

Afello, hoc ordinis verba non concepit Eccius.

Nā, neq; lineam ad indicandam eam sententiam protulit, sed quod supra scripsi, fatus ē. Præterea eo claret, iniqua & vitiola argumenti reciprocatio, q; Eccius in concionibus ecclesiasticis, suā et veterem sa- liuam, īgenti latratu iactauit. In scholis autem eam, quam ex Apolo- gia mea, et disputatione traxit, discipulis aspersit. In scholis igit; meū, in ædis suggesto, secū sensit. Q; illo com. pbare possum, et si nō com- pte, ramen fortiter, quod Eccius epistolam Hyeronymo inscriptam ad Demetriadem, et quædam suo sensui pristino, veteris cordi con- grua, decerpst, quæ sunt hæc, ¶ Volens namq; deus rationabilem creaturam, voluntari boni munere & liberi arbitrii potestate do- nare, vtriusq; partis possibilitem homini inserendo, pprium eius, et esse fecit quod velit, vt boni et mali capax, naturaliterq; vtrumq; posset, et ad alterutrum voluntatem defleteret. Hoc monstrum ē specu Pelagiana, mēū in cerebrum impingendum, Lipsiæ aliqui col- lectores pridie diei illius (quo illud ceu Medusæ caput Eccius produx- it) aduerario dederunt, tanq; præacutam et idoneam hastam, et suffi- ciente effodendi cerebri mei.

Hieronymus
com. n. fo. v.
Acta hæc in
vigilia visita-
tionis Mariæ
Lipsiæ anno
xix.

Eckius i se, hæretica præ-
dicavit.

Erasmus.

Ecki i schola
deris, ab ep̄la
qdā desciuit.

Ecki nō tam
bū, q; vere in
scholis aliud, i
ceploq; aliud
garrit.

Matthæ. xv

Anuit Ecki vi
argumētorum
permot⁹ lib:
arbi: nullā, p/
priā h̄re bo-
nis i operibus
actiuitatem.

Ego vero incibar: quod in actis est spectare) Epistolā illam esse Hieronymi, ac testatus sum, Augustinū suspicari, autorem eius fuisse Hæreticum Pelagium, q; complura continet, quæ Pelagianorū do- ḡmata resipiant. Præterea, q; Beda Juliani Hæretici esse censet. Eras- mus noster syncerissimus scriptor, atq; vir primæ i iudicando laudis, Cui deniq; quicqd h̄z posteritas, debet, is itidē stylo Hiero. et igeni⁹ morib⁹ adduct⁹, illā ipsam ab Hieronymianis epistolis segregavit, quibus blatero reuincitur, non esse vitiioso locum argumento, quod Antistrophon nuncupant. In schola igitur sententiā ronchis exhibilatā atq; impendio de Hæresi suspiciosam postergauit. neque secū, sed me- cum sensit. At postridie illius diei, hoc est, visitationis Mariæ, tota det- domus, omnia fani laxa, parietesq; omnes aduersi, regulæq; supernæ illius fragosa sententia compleuntur, adeoq; remugunt Pelagianā vo- cem, pars maxima plebis, adh̄se Concionatē palponem obseruat, veracq; sibi, saltemque recepta illi, a quo effunduntur, denarrari pu- pat, qui verba dat. Hoc est inter multa vñū, quod obtrusus Eccio (con- cordiā nostrā simulanti) quo dare palpatur, Eccium aliud in scholico exeritio, aliud in delubro veritatis et dei loco, seminarare. Num semen illud est, quod homo inimicus, dormitantibus scripturis, supersemi- nauit? Nīqd hodie regerere pōt argumētū qd̄ obiecit? Nīqd illi sub- scribere opinioni potui, quā aduerarius redargutus deseruit, & im- pugnatam reliquit? & quam velut belluam, omnia proterentem re- fugit? Surdo qui voler, eiusmodi argumenti conuersiōnem cantabit.

Deinceps cetera qz̄ exēplis, veluti cōpēdijs brevibus atq; efficacijs, psequamur. In scholis argumētorū fulmine ist⁹, adfēn⁹ est. Liberū arbitriū, ad opera bona nullā habere actionem, nisi eam, quā volun- tati imperit gratia, Itē hominē gratia dei vacuū, nullum bonū opus facturū v̄piā, quod deo sit gratum, acceptum, & cōplacitū. Dein de diſpositiones illas, de congruo ad gratiam, me, scholastice cohorti. similia figmenta deliranti, obſistente, remouit loco, et conto abegit.

Hæc & similia in scholico rotatu crepuit obstreperus, quibus se se' ueritatem a strophis & fallitatis vindicaturum protestabatur.
In æde sacra & cōtione^c supra memini, cōtra & longe dissimillima tis sermocinatur, & propriam voluntati efficientiam, & eam quam gratia non contulit, bonis in operibus pollicetur, hominesq; eo subducit, ut confidant suis virtibus, suisq; operibus, atq; per viam, quæ non est Christus, ad cæli patrem gradiantur. neq; magni faciant, siue per ostium in ouile, siue alicunde ingredi conentur.

Ecki⁹ in tem' plo liberior licetissime sui fuit dissimilis.

Deinde, opera extra charitatē facta, deo grata esse et placere &c.
Postremo, dispositiones cū solennitate paſchalī suo loco restituit, et prædicauit, Atq; in vniuersum, sicut ali⁹ fuit in sacrario, aliisq; in disputorio, ita alia quædā & repugnātia in dei, alia in disputatoriū domo docuit. Imo, neq; ipsis officiorū finibus se coaptavit, Coactus igitur veritatis stimulo afferuit, in schola mecum se consonare. vbi veritates ipsas pro sua quib⁹ virili disquirimus. Simplicibus autem, vel concionibus illis ad audiendum dei verbum, conuenienti- b⁹, nō dei, sed Aristotelici cordis verbum proponit, & suadet.

Nec sibi con stat Eckii⁹, or perū iudicio.

Lōga circuitio idyti decani, ameno v̄o igenio & eruditione multa et casta præstātia prædicto, bestiā bilingue et nocēte, emin⁹ ad duxi habena, lā mei ē officij, diuerberare. eā ita, vt ipsa exuta veteri hoie expoliat & renascatur. Q d̄ hoc ordine cōmodius mihi videor facturus, vt primum ostendam, nō ferendos, qui concionibus ecclesiasticis, præfigias hominū, non syncera dei verba diuulgant. secundo scripturā, sanctā nō doctos tm̄, sed & mulieres & illitteratos doceādam. hac partitione lectoris animo p̄parato, oram soluo, velacq; v̄tis committo. vos bene mihi precemini.

Summa dicen dorum,

Audiendū hanc esse Cōcionatore in æde sacra, sua, nō dei verba crepantē, caput. i.

Ræter r̄ nō fuerit, si manifestarijs scripturis, p̄bare conabor, indignos eē auditiōe prædicatores, v̄l sua, v̄l alior̄, nō dei verba, in sacro pharano declamātes, Q uādo dñs de⁹ dicit, Hieremīa t̄to et vicesimo capite, Nolite audire verba, p̄phetaq; qui p̄phetat yobis & decipiūt vos, visionē cordis lui loquunt̄, et nō de ore dñi. vbi Hieronym⁹ interpretat, Ne putaret se popul⁹ alie rony⁹ interpretat, Ne putaret se popul⁹ alie ba prophetar̄, qui p̄phetat yobis mēdatūt, & decipiūt vos. Par em̄ erit poena, & magistro, & discipulo. Nō loquuntur ex ore dñi, sed ea quæ in suo corde simularūt. Annotatione Hieronymiana Eccl̄i perfringo, qua velit, nolit, discet, nō mō, p̄phetaq; veriterā docto- rū verba, quæ dei nō sunt, q̄ex ore dei nō emanauerūt, Interdicta eē populo, perinde verito, ne visionē sūi cordis eloquentiū audiat. P̄tere haud vulgaria æquiparationē inter visionem cordis, & ybum qd̄ de ore dñi nō ē egressum atq; speculator. proinde sufficit sacerdoti ad sui cōceptū, & nausēā generādā, si ybū dei quod in ore p̄phetaq; et librorū posuit deus, negligat, & quiddā ab homine ex cogitatum

Cōcionatorū contemptio.

Deutro. xvij.
Galatas. i.
Christo nullū
nūciū afferre
poteris nisi ei
de suo adpor-
ees.

Deliquerit q̄ p̄
ter Euangeliū
nunciat

Loqui secun-
dū dei verbū

Humana tra-
ditio fallax.

Matthei. xij.

De nostris con-
cionatoribus
diceret dñs ho-
die, quæ dicunt
non facite.

scđ.o. Thano.
iii.

Christi virtus
doctrinis scho-
lasticis est ob/
literata.

etiam si tale non est visio cordis, vel verbum cordis Thomisticum.
Dominus siquidem noster inquit, Loquitur verba, non de ore domini,
ni, olim posuit deus verba in ore prophetarū, quæ omnia videmus a
syncerisimis & diligentissimis authoribus, libris mandata, quibus
astrinxunt concionatores, vt caueat ab ijs quæ dominus non pcepit.
Inde apostolorū primus ait, Licit nos, aut angelus de celo euangelisce
vobis præterquam euangelis fuisse, anathema sit, hoc sane documento
quis debet non paucere, si quando diuersum quiddam ab Euange-
lio dixerit, Nuncier quisq; nuntium q̄libet bonum, non est audiendus,
si nō illud ipse reniciat bonū, quod sacrae scripturæ limina demonstrat.
Hanc Apoltoli authoritatem paulo inferius resumam, Hic mihi
satis præstiterit Paulus defestatione extrema & acerrima, amouendo
& esse propugnando, qui præ Euangeliū, etiam si non contra effu-
tient. Arcentur itaq; Prædicatores per sui cōtemptionem derisimusq;
qui audent, non dei, sed sua verba crepitare, eo loci vel sedentes, vel
stantes, quo iuxta formam verbi dei loquendum est. Porro, secun-
dum dei verba loqui, est tenorem & continētiā diuinī mandati elo-
qui, Q. uod exemplo pater, in Regum. xvij. Helias fecit iuxta verbum
domini, Semeas vero secundum domini iuſsum non fecit, iij. Regum
xvij. Ita quoq; secundum verbum domini loquendum. alioqui alpe-
trisfamilias composito, qui de thesauro suo & noua & vetera p̄tulit
æmulemur, noua adjiciamus, tamen recentia paulo ante atuleram⁹.
Apostolus ad Colosenses capite secundo dicit, Videlicet, cauere, ne quis
sit, qui vos per finam traditione hominū recipiat, cauedi sunt q̄ traditi-
ones & hoīm inuictiōes spargunt. Intrinsicē em rapiunt, Illi em rapaces
lupi, traditōib⁹ hōis, hōes non deum magnificiunt & reverētur. Olim
Christus phariseos culpauit, quod ipsi recta docerēt, sed male facerēt,
ob id, quod omnia humana gloriæ conquirenda causa agerēt, prece-
pit tamen turbis, vt quod docuit set, facto sectarētur, verum facta neu-
tiquam imitarentur, dixit etenim. Quod discent, facire, quod faciunt,
non facite, quid hodie audiret Ecclesi⁹, & quid essent audituri, qui non
erubent asseuerare, licere in contionibus aliud docere quam schola, in-
qua veritas disputatorijs dentibus effunditur) Nunquid dicentem au-
tares conciderent sono, veremini facere quæ docent, non enim meo-
sed sui nomine veniunt. Ventitant nimis gentiliū & philosopho-
rum nomine, non meam, sed vel suam, vel aliorū legationē exequuntur.
Exhortare Paulis inquit, in omni doctrina, Nam erit tempus, q̄ si sa-
nam doctrinam non sustinebūt, sed iuxta cōcupiscentias coaceruabūt
sibi doctores Qui sunt o Paule, qui hoīm doctores cōgregant eis, qui
bus pruriunt & titillant aures, & a veritate quidē aurem avertunt
ad fabulas vero conuertuntur. Vide tu grec Christi, q̄s & quales de-
beas habere doctores, & qua contumelia macularis, quando ad fabu-
lares auditum venis. Hortare in doctrina, qua doctrina, humana
est nisi Christum, & hunc crucifixum vbi hactenus dei virtutem p̄dis-
cuerunt, nunquid virtus Christi, hominū verbis p̄pmodum obli-
terata, se

terata & antiquata est. Dispeream, si inter sexcentos Scholasticos est unus, qui virtute Christi docet. fateor docent, quod cunctis est obuiti hominibus etiam plebeissimis, quibus illi se anteponere, primos recuperabut occupare audent. Quid n. docuerunt aliud, nisi Christi carnem, virtutem autem vix uspiam speculaberis. quando multas perdidit opera ad scrutandam possibilitem, an deo volente fieri potuerit, ut de fieret hoc. de virtute autem domini fuerat tunc otio. Cae & fuge doctorculos, q tibi aures mulcer, corculumq fricat, auriculasq attollit, qui te tibi magnificatur, tibi debladiunt, ideoq fallit. Non sunt patres familias, qui diuinarii scripturarum existunt imperti, qui non possunt ad conciunculas, testimonia nostra & vetera emittere. Ceterum quis utrinq in thesauro contineant, si non dispensant, non sunt concionatores, sed talentum recondunt in terram, neque fideles, sed servi nequam dicendi. Ego illos inanes & suorum cordium predicatorum, ex humano thesauro, haud quicq qua Christi sunt effundentes, credam amolliendos. Haec & si singula non valeant, tamen omnia id suadent, fugiendos esse praecataores suarum natiuarum. subnixo sum animo monstrare, illos luposfamilias, iram dei & punitionem hominum perperfluros haud immerito.

Plectedos esse dicaces concionatores, qui sola de i verba non depromunt populo, qui aliud plebi, aliud eruditis sermocinantur. cap. ii.

Seque Eckii, licet hostem, maligne ferocietatem deuoueo, neq corporis aut animae vel salutis ei dispensandum & iacturam unq quaro. Verum, id inficiari non quo, mihi cura grandem esse mul tamque, qua, morbis illis, & pessimis segregatis, tandem medear, quamquam saepius reluctanter benefecerim. Nunc tam praecepue multis tentabo, ut purulentiam ei detergam, & alta siccetutuscula. Quod si citra dolentia illius & reclamationem efficere non quibo, non mihi, sed petulantiae suae profundissimae exprobabit. Nihil equidem curiosus, q illius salutarē resipiscientiam sitio pereat igitur malignitas, & renascatur homo nouis. Subvertatur impius, viuat plus, moriatur gloriari cupiditas. Nestoreos agat annos spiritalis paupertas. Haec praeformatum, nequis mihi bilie excanduisse putet, qd' autoritatibus illius adorior potestissimis, & ijs, quae mala contraueruntur videtur impaci. si offenditur testimonij rā asperis, muter aīm, & eorum fulgure non tāgetur, neq nocē litterae, sed vitia. testor deū q illum Christiani similem modis omnibus desydero. AD Ezechielem capite, xiiij. hæc vox est domini: VATICINARE ad prophetas Irael, & dices prophetibus ex corde suo. Hæc dicit dominus, Vt prophetis insidiatur, q sequitur spiritū suū & nihil videt. Sermo ad pleudo, prophetis, q sequitur spiritū suū & nihil videt. Sermo ad pleudo, prophetas est, qui contra mādata dei, aliud prophetabat. NEC moueat Eckii quod propheta appellatur reperim in scriptura, prophetas Belial ait enim Hælias ad populum, Ego remāsi prophetā domini solus, Prophetæ autem Baal.

Molitur du riuscula.

Ezech. c. xiiij.

Rita
Ecki⁹, prophetas

p̄phetæ libe‐ q̄dringēti quinquaginta sunt, p̄phetæ quoq̄ lucor̄ q̄dringēti viri sunt,
ri arbitrii et A Inueniunt̄ p̄phetae cōfisiōis, p̄phetae Idolor̄, p̄phetae liberi arbitrii,
ristotelis. p̄phetae Arist., Nūqd Crētēsem Paulus, p̄pheta vocauit, ad Titū. i.
Hūc rex. pauli scribēs, sicut dixit q̄da, p̄p̄ eorū Propheta, Crētēses sūr mēdaces, nullū
Aug: secus q̄d igīt̄ aufugīt̄ Eccī sibi p̄phetae noīe mercabīt̄, q̄nūquidē cōē sit, &
Hierony: indu bonis q̄ sapientēs, et malis, qui insipientēs, nūcupat̄. Neq; hoc eū iuuabit
cit v̄x illud tpe Israhelitico, veluti faciliū aliquāt̄ deorsum p̄pulsum, eius‐
modi falso, p̄phetas et sp̄ts, et carnes cōtriturū, Q̄ m̄, quæ tūc pp̄lo Is‐
raheli dicebant̄, ea ad Ecclesiām, et viros apostolicos, referri debebūt.
Excutiūt̄ aliud

telum
Mathei. xiiij,
Deu: xviij.
Maledictus
prædictor q̄
in v̄bis dñi no‐
permaner

Apocalipſis:
xxij.
Vide quot pce‐
nis cōcionator
sit afficiendus
Ezechiel. xij.
Arguat̄ Eckī‐
kius atq; refel‐
litr

Keckī prudēs
hæreticis vſus
est documētis
Hæretica Eccī‐
us in æde af‐
persit

Institutā ope‐
ra, p̄sequitur.
Eo q̄ abiece‐
rūt legem

Quātū ad o‐

pera bona per‐

tinet

Eckī legē ab‐
fecit in tēplo

dei

Argumentū a‐
simili in tēplo
de vendētib̄
assumptum

q̄dringēti quinquaginta sunt, p̄phetæ quoq̄ lucor̄ q̄dringēti viri sunt,
p̄phetae cōfisiōis, p̄phetae Idolor̄, p̄phetae liberi arbitrii,
ristotelis. p̄phetae Arist., Nūqd Crētēsem Paulus, p̄pheta vocauit, ad Titū. i.
scribēs, sicut dixit q̄da, p̄p̄ eorū Propheta, Crētēses sūr mēdaces, nullū
igīt̄ aufugīt̄ Eccī sibi p̄phetae noīe mercabīt̄, q̄nūquidē cōē sit, &
Hierony: indu bonis q̄ sapientēs, et malis, qui insipientēs, nūcupat̄. Neq; hoc eū iuuabit
v̄x illud tpe Israhelitico, veluti faciliū aliquāt̄ deorsum p̄pulsum, eius‐
modi falso, p̄phetas et sp̄ts, et carnes cōtriturū, Q̄ m̄, quæ tūc pp̄lo Is‐
raheli dicebant̄, ea ad Ecclesiām, et viros apostolicos, referri debebūt.
Proinde, vniuersis pseudodoctorib̄, fulmē illud impendere dicā, qui
scripturas dei linquētes, suū sequitūr spiritū, qui nō videt & intelligit,
thesaurū in agro cōdītū. neq; ex eo thesauro noua & vetera p‐
ferunt, sed e suo corde visiones erutas effundūt̄. illi illorumq; similes,
haut immerito, maledictionē, in mōte Hebal pronūciatā, audiēt̄, ta‐
lem scilicet, Maledictus, qui nō permanet in sermonib⁹ legis huius,
Maledictus qui adjic̄t ei, Maledictus qui verbū detrahit, Maledict⁹
qui vel ad sinistram, vel ad dexteram declinat, Q̄ uippe apponenti ad
verba scripturæ, apponet deus plagas in dei libro scriptas, Si quis aut̄
diminuerit de verbis, p̄phetae hui⁹, auferet deus p̄tem eius, de libro
vitæ. A DIVNGE quod ait dominus, ERIT man⁹ mea super p̄phe‐
tas, qui vident̄ vana, & diuinant̄ mēdiacum, Sed dicet Eccū, sūt̄ Ec‐
kius, Nū ego inter hæreticos, qui graui manu domini comprimuntur
sum numerat⁹: OPERA & doctrina ei⁹, vel illū afferent, & libera‐
bunt, vel suspic̄tōsum reddent, dicit audacter, Certe docendū aliud in
contione, vbi personam veritatis gerit, aliud in schola, vbi veritatem
tutatur, Præterea, Epistolajad Demetriadem, Hieronymo falso præt‐
ulata, posteac̄ secundū Augustinū & Bedam, Pelagi hæretici fuisse,
cōuictus erat, In æde sancta sciens, vſus est, nō casu vel nescientia, sed
confilio principali adductus, & in ea parte maxime & pessime, quæ
passim ab Ecclesiasticis tractatorib⁹ diuellit et dissipat, docebat ho‐
minē ex naturalib⁹ virib⁹ facultatē habere, ad faciendū bonū, in scho‐
la idipm negare coact⁹, Hæresim emūxit, in tēplo vero mucosus to‐
tus & totaliter insyncerus erat, qđ, infra suo loco, de scripturæ casti‐
monia custodiēda, cōmodius ponā, I AM, quod hui⁹ est instituti, p̄le‐
quar, videlicet poenā indeprecabilē subituros, qui plebes & populu‐
dei docturi, nō custodiūt adamūssim legē sacrofanciā, Hæc plane do‐
min⁹ per Amos denūciavit, super trib⁹ sc̄elerib⁹ luda, & super quat‐
tuor, nō cōuerrāt̄ ei, eo q̄ abiecerit̄ legē dñi, & nō custodierit̄ ei⁹ mā‐
teria, VIDES, audis, velis, repugnes, Ideo deū noluisse cōuersionē lu‐
da facere, quod abiecerit̄ legē, Quid hodie tibi loquereſt̄ Christus, au‐
diens te in tēplo orationis, prædicare templū fortitudinis, Oratione p‐
fecto, nostrā egestatē, inopiam, & infirmitatē testamur, Nempe quis
illud petet, qđ sibi præstare potest ipse, Si suis viribus possent natura‐
liter benefacere homines, cur tantopere postulat̄ deū, vt faciat eos fa‐
cere, SED ibis infinitas nō custodire legē, qui Aristotelē crepat, Ego
te ad inferiora mitto, Cæteræ vendētes & ementes, ea quæ afferre li‐
cuſſet, tēplo ſæue p̄pulsauit, quid factitauisse reris, si parua logica

lla, si superbiā Ethnicorū operū, si deniq; Hæres & dñationi adiudi-
 caras sententias, crepuissent Clamatore s; Deinde immadicabilē mor-
 bum prænūcīauit deus, qd legē nō custodierūt. Verū quāq; Eccum
 istiusmodi testimoniorū pergrandi pluuiā possem cōpluere, opera p-
 ciū tamen fore puto, si breuitati studeā, et multo horribiliora tæla ex-
 promā & iactem, quippe, quod Vx, hodie apud Eccanæ farinæ hoīes
 leue p̄tm mortale significat, Vnamq; igī ad execratiōes & occidiōes,
 sed ita vt salu⁹ sit mihi Ecc⁹, qd' præcētiōis mollitudēt⁹ cōtestabor,
 Anathema sit, dicit Pau, si qd' p̄ id, etiālī nō cōtra, qd' ip̄e euāgeli-
 zauit, docuerit, Igī et tale euāgeliū qd' in lege dñi nō offert, ē anathe-
 ma, et anathematizat qd' euāgeliāt tale. Sūt ergo illiusmōi cōcionato-
 res, licet nūtūs, et rem quālibet bonā, latamq; mō præter Euāgeliū
 Chri garriuerit, anathemate p̄cussi, velut deo execrables sordētesq;
 SED & plebs tales cōcionatores audiēs, de anathemate partē domi-
 ferēs, pari execratione sterile scit deo, cruciatu perpætuō discerpenda,
 Quādō isti qui de anathemate participāt, abhoiabiles deo fūt, histo-
 ria est a simili Deu; viij. neq; assumes ex hijs quicq;, quia abhomina-
 tio dei ē, ne fias anathema, sicut illud ē. Si velle, possem ex capite itidē
 vij. Iosuæ, cōferre nōrō instituto historiā, Lapidatos scilicet qdā, qui
 de anathemate participāt, p̄terea, propheta (dicit dñs oīpotēs) qui
 arrogatiā de p̄uat, uoluerit loq; i noīe meo, quia ego nō præcepī illi
 vt diceret, aut ex noīe alīenorū deorū, inficiet. Ecc⁹ autem in loco dei
 stās, vicariū et p̄pherā p̄ doctorē agit, præcepta dei, eiusep̄ noīe docēt
 et Aristotele, quietiā heretica, quae de⁹ nō tantū nō præcepit, sed oīf⁹
 ē, pplo iūulgat. Igī eo ip̄o plectd⁹, qd ea yba, Christi noīe seminat
 quæ nūsc̄p̄ in scripturā locis videntur. HVC admoüete aures vīas
 p̄culatores magis, qd' prædicatores, pp̄fēate, quāto periculo seimoci-
 nati sunt hacten⁹ nō pauci, qd statī recitato Euāgeliū tenore, ad quāstī
 ones nō Euāgelicas cōvertūt, et Chri gregē a veris dei mādatiis, quæ
 de⁹ sola nobis iussit, abducūt, atq; ad getilitiū arma rapiūt, NON volo
 qd inficiat istiusmōi, neq; enī iudaice oro, pereat p̄cōres a terra, et nō
 sint, hoc ē, occidāt, absit, absit, sed pereat malignitas, dispereat error, sur-
 roget errori, vītas et scīctia Chri. AVDI VNT sine velo clara yba, et
 deū sine parabola loquētē, inficiat qd voluerit loq; i noīe meo, quæ
 nō præcepī ei. Itē inficiat, qd noīe alīenorū loqui. SED repugnabit, di-
 cētes, deū hoc hodie nō iubere, sed i veteri lege, neq; nobis hāc cōmēta-
 tionē hodie delegari. At illis obgero, qd' Iudeos magnope ad legem
 Christ⁹ diduxit, Scrutamī scripturas ait, illæ testimoniorū phibet de
 me, pp̄ qd' testimoniū dei dicūt, Itē p̄cepta dei et mādata Introgāti-
 b⁹ qd facerēt vt saluarēt, Rēspōdit, in lege qd scriptum ē; Prefea
 percunctanti de maximo mandato dei ul' legis, qd alīc' demōstrabat
 nisi qd' in mādatiis dei scribit, Diliges dñm dei tuū & c. Iov. Si crede-
 retis Mōsi, crederetis et mihi ille de me scripsit, Nouissime dixit, In ex-
 emplo, habent Mōsen et p̄pheras. Habem⁹ igī dei mādata et præcep-
 ta, quæ in libris nobis legūt diuinis, illa p̄dicem⁹ oportet, si necationē
 aufugere malum⁹, mutem⁹ stultitīā, agam⁹ p̄cenitētā, et mutabit de⁹
 fētentiam, reducet et gladium SED non soli illi, qui loco dei stant, &
 sua somnia, suasque visiones, suarumque rationum figmenta de-
 p̄dican, occidione pereunt, sed etiā frater, filius, & vxor, &

Vx.

Gala. i.

Verbū aplī ē
 latā senīcīæ
 ideo, qui præ
 ter verbū dei
 pdicat facto-
 ipso percus-
 sū ē anathema
 te. Eheu o Ec-
 hi qd dicis alīud
 intēplodocēdū
 Qui de ana-
 theāte domū
 reportat ana-
 themate percu-
 titur

Deu: viij.

Iosu: viij.

Deu: xviiiij.

Perdēd⁹ ē qd
 cit deū dixisse
 qd nō dicit
 Hic nota de cri-
 mine falsi

Itē qd locus &
 tp̄ns idonea ad
 dēdū, qd deū
 p̄cepit, sunt ta-
 cita docēdī y-
 bi diuinī testi-
 monia, et suffi-
 cit, si vel re vī-
 gestu vel ybo-
 nutum expri-
 mas

Adferte oī-
 los cōcionato-
 res, de vestro
 capite et vita
 agit

amicus mucronem & diritatem diuinū decreti patientur, qui quemq;
a cultu recto veric̄ dei alienant, verba in capite xiiij. de utrōcumq;
scripta subiec̄. Si tibi voluerit persuadere frater, filius matri tuae,
aut filius tuus, vel filia, siue vxor, quæ est in sinu tuo, aut amicus quæ
diligis ut animam tuam, clam dicens, Eamus & seruiamus diis
alienis, quos ignoras tu, & patres tui cunctarum in circuitu gen-
tium, quæ iuxta vel procul sunt ab initio usque ad finem terræ.

Nō audias ne-
q; parcas

Ad festucam
nō ē a ybo dei
abeundum

non acquiescas ei, ne caudas, neque parcas ei oculus tuus, ut miserea-
ris & occutes eum, sed statim interficies. Audi popule sancte, quæ te
discrimina vitæ obsideant, stanti est periculi doctrina, qua fratré a
deo frater abducit, si tā acerba poena puniunt priuati, quā illi, qui
loco & officio publico funguntur. O utinam vel nūc eiusmodi locum
conscenderem, vel nūc Epicureum Momum, aut festucam abceder-
rem a verbis dei, quando usque adeo verbum dei, & tam concise ser-
uandum præcepit L̄ex. Q uis nō malit omnia hominū figmēta peri-
re, q; videre, quis nō optare debet, omnes humanorū somniorū vi-
siones, captiones & excogitatus, inter summas ardere flamas, q; me-
ditari. Neq; nūc recenseo damna, tormenta, quæ manēt eos, qui desti-
nato consilio, fabulatores audiunt in æde sancta. Verum refero, qua
atrociter inanes garruli et seductores appetunt. REGREDIOR ad
eos, qui ascito doctorum nomine, & prælato titulo, homines a vera
dei venerantia mouēt. Quid de illiusmodi atidoctorib⁹ & pseudo, p-
phetis, scripture p̄scribat, per verba Mosi Deu:xiij.:ca: quæ insequun-
tur annorū, quæ sīchabent. Propheta autem ille aut fictor somni-
rum interficietur, quia locutus est, ut auerteret vos a dño deo vestro,

Deu:xiij.
Auertere a do-
mino
Erronē facere.

qui eduxit vos de tra Aegypti, et redemit vos de domo seruitutis, &
errare faceret de via quā p̄cepit dñs de⁹ tu⁹, & auferes malū de me-
dio tui. Aīm vnuſquisq; ad hoc aduertat, q; sermone (ut ita dicā) ro-
tundo, factores & declamatores suorū somniorū, scripture sancta fe-
rit hoīem a deo auertentem. Non repetit qđ continuo supra dicebat,
Si dixerit tibi, eamus & sequamur deos alienos, et seruiam⁹ eis, quo
indicat, satis esse perferendæ poenæ, si quis talia somnia afflarit, qua
libus illi cultores a deo amoliuntur. Solos abactores gregis diuini, &
pecudum sanctarū, lex supplicij adiudicat, qui ad errores & declina-
mēta præscriptorum dei populum trahunt. Satis siquidem delinquit
qui prouocant deum in eo qui non est deus, & in vanitatibus suis irri-
tant. Q uis autem nescit, nostram voluntatem non esse dñi, nūi quis si
bi ignotissimus est?

Hic omnia Eccius arma fidei mouebit, & more so-
phistico elapsurus, dicet, Istiusmodi minacibus &
terrificis poenarū fulminibus dehortantur, & intus
velut gladio, transfigunt ī, qui gregē diuinū Idolis
& dñs alienis adglutināt. Nō autē de īs cogitauit,
qui glossant scripturas per Aristotelem, & hominē
sibi constituunt honorū operum authorem minus

principalem . huic nouissimo in Epistola reclamata
ui, & alijs iamā prorsus reluctantum dūco.

SPECVL ET VR rogo illud p̄cipuum, et illuc oculos defigat, vbi scribit, VT AVER TER ET VOS A DOMINO DEO VESTRO, & consyderet delictū hoc solo cōmitti, si quisquā a deo rapuerit p̄xi mū, sed et respiciat, quāto ybo, q̄ horrido & duro, v̄lq̄ leni & facilis sit v̄sus, Auertit scilicet, q̄ sola & vna auersio tā graui supplicio reatalia, Sat est cōmerēda p̄cēnē, auertisse a deo, Neq; sub deorū præsidio elabēt, Q uādoquidem eodē capite. xij. Deutrenomij, deorū oīs gñs meminerit. Verba Mosaica super ea re hāc sunt, Dīs alienis in circuitu gētium, quæ iuxta v̄l procul sunt, ab initio v̄sc̄ ad finē terræ. Oēs siquidē omniū hoim deos colī verat, inter illos quoq; deos sunt illi, quorū venter de, Quorū finis interitus, Quorū avaritia Idolorum cultrix, Item sunt illi, de quibus ppheta scriptū reliquit, O pastor oīdoltū, En concionator, En deus alienus. Iussit autē Moses subuerti loca, in quibus gens deos coluit, disperditis pariter noībus deorū. Quorū sum autē pertinēt quæ cōmemorauit, nisi fatearis mīme licere homi: vt te colat, vt se sibi vel deū vel Idolū faciat, Cur fatopere Christus nostri contempnū passim suadet. CVR oīdū nostri p̄cipue docuit, et facturā se diligentē cōtinuo apposuit, dicens, Q ui amat animā suā perdit eā, & qui odit animā suā in hoc mūdo, in vitā æternā custodit eā. Num sele diligentes, n̄ sunt, quorū finis interitus? Præterea alius Euangelista dicit, Q ui inuenit animā suā, perdet eā, qui suas vires in parte cōfitetur, ille negat Christū, & inuenit animā suā, Addē, q̄ Lu partē cum primis & ante omnia, nostri abnegationē v̄ squeadeo neces- fariā docet, vt ne cui queat cōtingere, sine sui abnegatiōe, quod sequa- tur Christū, aut illi⁹ efficiat discipulus. p̄p̄osuit abnegationē bai- landæ cruci, anteposuit & affectationi discipulorū, ne quis cogitaret in corde suo, ego mea fortitudine crucē baiulaui, & vel mea volūtate Christū sectatus sum, Si quis dicit Christus vult post me venire, ab neget seipsum & tollat Crucē suā quotidie, & sequat me, Ergo qui se nō abnegant re & opere, illi merito censentur auerſi, & abalienati a deo, cōuersi ad semetipſos. Proinde, p̄cēnā nō aufugiūt p̄cēnēdī anti doctores, electū populū quoq; modo auertētes a deo, deo inquā suā gloriam inminuentes, qui dei fortitudinē similiter detrahunt, q̄nt̄ eorū, quæ dei tantū sunt, minimas sibi minutias saltē arrogāt, seq̄ sibi suorūq; operū authores, quāq; secūdarios cōstituunt, ac deinceps tali offendiculū rudes & simplices in fouēā, p̄priū amoris & interitū du- recēp̄dunt se, qui Idola & alienos deos reuerent, perdunt similiter, se nō odio qui habent, qui sibi nō fūt cōceptui, neq; vilescit. necessum est, eos sele despicerē, qui deū defyderāt. Arcemur Solē, Lunā, atq; stellas & oīa, in ministeriū creatā, colere, Non tñ doctorculos illos pudet neq; p̄get, homines in mutuū officiū natos, ad, p̄priū amorem inuitare, caritatē, & cultū. Cōtra tales, pphetas, & ministros id genus nō si colenda, Paul⁹ partē Epistolæ Corinthiorū emulit, vbi dicit, ministri Christi Corini;

Perpenſa legi
vā lector no-
li transcurrere
sed inhāre.

Dī multifarij

Philip:ij.
Ephesiorū. v.

Zachariæ. xi.
Deutro. xii.
Nefas est ho-
mini semet co-
lere.

Hic darem Ec-
kio bonū argu-
mētū, si poslit
itelligere scrip-
turam

Io. xij.

Inuenire aīam
suam

Sine abne-
gatione tui non
sequeris Chris-
tū Luca. x.

Nō euadēt p̄cē-
nā q̄ ppl'm de
quoq; modo a
deo abducūt.

Deu:ijij. in mi-
nisteriū creatā

Corin.i. sumus.item cū dicitis,Ego sum Pauli,ego Apollo,dūvidit Christum,
 Idem diabolus Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est? aut in nomine Pauli bap-
 quærit eū q̄ de tisati estis recte ergo non coluntur,in ministerium prognata, Nec
 os colit alienos igitur nostri esse debemus,nec vlli,niſi solius dei, Noſtri autem
 et eū q̄ ſui eſt ſumus,fi partem ſalutis,quamlibet paruam,ex nobis iſpis habemus,
 amator,p̄co et Idem hospes,deū alienū x̄mulat̄es,& quiſe,velut idola,vel deos at-
 fortitudo tollentes,vel amantes,Charon excipiet, Quocunq̄ modo auerteris
 a deo populum,punibilis eſt auerſio,quā ſane cruciatu perpetuo deus
 uicifetur,& quod ad Ecclesiæ pr̄ſides attinet,satis monent scriptu-
 ra,ne patiantur nomē Theologiæ ſanctissimū & iſlustrissimū,in ho-
 minib⁹,luas opiniones eſt antibus exordescere deperire, Nēpe,pur-
 dendus eſt error,& exiaſis diſſimulatio,citra delectum,fequi titulos
 magis q̄ doctrinas,& ad locum,quo non licet niſi ſyncere,verbum
 dei pr̄dicare,animalia probroſa & ſpurca admittere,quæ ſuo afflatus
 populum audiētē areſuſciant,& fallunt,non docent,quæ non ſoli
 ſibi,ſed & alijs exitio ſunt & morti,moueantur cōfertim loco,ex qui
 bus populo mala impendent,& irreligioso ſitu,locus conſpurcatur,et
 Christi doctriña dilacerpitur.

Ad antiftites
 odiosa quere-
 la.

Non ſoli cōtionatores,verborū dei negligētes, ſed
 etiā rudes plebiculæ, leuiter ad diuina verba aīme
 aduertentes,multam ſoluenter.ca.iiij.

Ioan:iii.

Rho:x.

Si pr̄dicato-
 res ȳba dei nō
 p̄dicant, quo-
 mō plebs audi-
 et,quomō cre-
 det,et quid ſi
 ne fide, ſacra-
 menta proſunt
 omnia nā qui
 non credit
 ſā iudicat⁹ eſt.

Ppl's de ȳbo
 anathemiza-
 to quippiā ca-
 piēs.anathemi-
 ſat

Matthei c.xvi

Deu:xxviiij.

Super ppl'm
 nō audiētē ex-
 cufsum dei fer-
 monē atq; e-
 mūctū,veni-
 ent oēs male-
 dictiones

 Einde popl'i plurimū int̄ eſt, audire ȳbū dei,p̄ce
 nam etm̄ pendet p̄petuā & diſcrutaturā durili-
 me. Nēpe ſaluator ip̄e minaſ ijs pditionē haud
 ceſſaturā,qui nō credit in filiu dei,Q ui non cre-
 dit in eū,ait,ſā iudicat⁹ eſt,Sed cōſtat,fine auditu
 nemīnē credere,Ite abſcp̄ p̄dicate, nullū audire
 Hoc ſigde Apſtoli⁹ dixit, fides eſt ex auditu, Ic
 circo qmō audiēt ſine p̄dicate,quō p̄dicabū
 niſi mitteſt,fides em p̄ȳbū Christi,Nō dicit p̄ȳbū Aristotelis,p̄ȳbū
 nr̄i cordis,per ȳbū hoim,ſed p̄ȳbū Christi,fides ē ex auditu,Proin/
 de nemo recte & ſyncere credit,niſi qui recte & ſyncere audit. Hoſ/
 aut̄ factu imposſibile eſt,niſiſit cōtionator,qui ita p̄dicate, ſicut au-
 diſtores oportet audire,Cauēat igit̄ ppl'i,qrū refert credere,vt habeat
 declamatores,nō ſomniōt̄ humanoř, ſed ȳbi dei,Christ⁹ eos da-
 nationi adiudicat,qui nō credit,Paul⁹ abſcp̄ p̄dicate verbū dei,pa-
 minē crediturū cocludit, Adde,qd̄ ſupra dixi,vltimā hois execrat̄
 onē (quia anathema) ppeſuros,qui de anathemate quippiā domu-
 deportat.FACTO & ſtudio & cura op̄eſt, ſemē bonū bene tenere,
 Q uo labore, bene custodiſ qd̄ male ſparſum eſt,qd̄ deniq; vettig;
 eras recipere?Q uo mō zisanos in regnū ignis x̄terni relegandas,vb⁹
 bū ſuſcipies,vt ſc̄elicit obſeruabis,qd̄ ois plātatio, dicere Ch̄o,quā
 non plātauerit p̄ me⁹,eradicabit,& in ignē x̄ternū mitteſt. Moyſe
 dei famul⁹,talē fulminauit maledictionē, Si nō audieris vocē dñi de/
 tui,maledict⁹ eris,& veniēt ſuper te oēs illæ maledictiōes. Duo ȳo,
 fideliſ ille dei ſeru⁹ cōmemorauit, ſup q̄ vēturas minaſ maledictiōes.

DE VERBO DEI.

FO. VIII.

Verba ei⁹ sic habēt, quæ deutro: c. xxvij. cōscribitur, Venit sup te oēs maledictiones istæ, et persequētes apprehēdat te, donec intreas, quia non audisti vocem domini dei tui, Nec seruasti mādara eius quæ præcepit, Quāobrem frustra mouent p̄r̄sidia plaricq; dicetes, si quispiā non audierit & non fecerit, quasi sola nō auditio, eiusmodi maledictū in eo contextu nō copulatim, sed separatim legimus, quia nō auditis neq; seruastis &c. Porro, quæ potest acrior et asperior maledictio hominem tabefacere, q̄ inter multas simul irruentes, hac, Immittet dominus increpatione in omnia opera tua, quæ facies, donec cōterat te, & p̄dat te. Pende, quod oia in peccata reputabūt, oia in malū vertēt, omnia nocebūt, omnia furore & increpatione concident, si nō audiēris vocem, & verbum dñi dei tui. Faceſſat igitur Aristoteles, pessum eant quæſtionum discrimina, tonet in æde ȳbum dei, Verū enim vero nō modo scriptas, in legis volumine plagas, sed et nouas superinducet in eos, qui vocem dñi non audiunt, quod itidem Moſi sententia palam est. Moſaica hæc sunt, Insuper & vniuersos languores & plagas, quæ nō sunt scriptæ in volumine legis hui⁹, inducit dominus super te, donec te conterat, & remanebitis pauci numero, qui prius eratis sicut astræ cæli p̄r̄ multititudine, quotiā non audistis vocem dñi dei vestri, & sicut ante letatus est domin⁹ super vos, bene vobis faciēs, vosq; multiplicans, sic letabit disperdens vos atq; subuertens, vt auferamini de terra, ad quam ingrediemini possidendā, disperget te dominus i omnes populos a summitate terræ vſq; ad terminos eius, & seruies ibi dijs alienis (quos & tu ignoras & patres tui) lignis & lapidibus, neq; erit requies v̄stigio pedis tui, dabit enim tibi dominus cor paup̄tua, quasi pendens ante te. NIHIL est, quod hic scripturā Moſi interuum afflictionem, merentur ij. qui non audiunt vocem domini/ in vno lumine legis scriptam, Ignorant multi pauiditatis suæ causam, terreni & trepidant, sed neſciunt cur, areſcunt & alij latenti cura et vermis exedunt, merita sua ignorantes, Si legem ſuspicerent, eiusq; imperia & mandata, abſq; dubio dicerent, Iuſtus es domine qui superin duxisti hæc omnia mala super nos, quia nō audiūmus vocem tuam, Plurimi ſunt qui non ex æquo iudicia domini ſcrutant, ij interim ob neglectū ſoliu diuini verbi, vel quod aures suas concionatorib⁹ Aritotelis & p̄priorū ſomniorum apponunt, inopinata necatione dispergunt, Interim alijs infortunijs disperguntur. Nō nunq; experti ſuimus historicā fide, ſubuersas vrbes, Imo iam legem habemus, qua ciuitates in quibus exurgunt pſeo, p̄phetae, demolitū, Decreta Moſai, Deu:ca: tertio & decimo transcripta posui, Si audieris in vna vrbis tuarę, quam dominus de⁹ tuus dabit tibi ad habitandū, dicit̄tes alios, Egressi ſunt filij belial de medio tui, & auerterūt habitatores aliquos, lacrymātūr. Vrbis tuarę, atq; dixerunt, Eamus & seruāmus dijs alienis quos ignora- ratis, querō ſolidite, & diligenter rei veritate perspecta, ſi inuenieris

Deut. xxvij.

Omnia in peccatiū impura-
bunī nō audiē-
ti ȳbum dei
Plagas etiam
nō scriptas mi-
nat dñs, nō au-
diēti dei ȳba
Deu:xxvij.

Letaſ⁹ dñs bñ faciens, letatur etiā malefaci-
ens

Pauſetur plu-
res, ob id ſolit̄
q; nō audiunt
ȳbū dei,

Dauid. iii.

Propter cōcio-
nates, p̄ fa-
ctis execrata p̄-
dicātes. homi-
nes pecora, la-
chrymātūr.
Deutro. xij.

pter pseudo certū esse quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetrataam,
p̄phetas, habi statim percuties habitatores virbis illius in ore gladij & delebis eam,
tatores loci trā omniaq; quæ in illa sunt vsc; ad pecora. quicquid etiā supellectilis
ffiguntur dele fuit, congregabis in medio platearum eius, & cū ipsa ciuitate succē
turq; ciuitas, des, ita, vt vniuersa consumas domino deo tuo, & sit tumulus sempī
extinguū pecu terus. Non ædificabitur amplius, & nō adhæredit de illo anathema
des.

Ardet ciuitas, reat tui, multiplicet r̄te, sicut iurauit patribus tuis, quādo audieris vo
Intuere lector in illud qd; nō est fas de ana themate anti doctorū cōtre
rēda illa et terribilia tormēta, quæ pfecto p̄spicua iuxtaq; timēda sūt
rōre excitent, & in sui paucorem trahant, Nisi q; Eckius & homines
id genus abnūti, illud esse, iter filiorum Belial, euntū post deos alie
nos, quo migramus in nostra robora, in nostrū amore, in confessionē
nostrī, quibus ego supra responsum puto, & copiosius respondebo, si
Ecki⁹ gregem Christi lūis ille nugis fallere perger. Recte igitur heroes filos
Concionatores, quoniā tyrañi sunt plebis diuinæ) serpētes vocati,
quando illorum sibilo tremūt muri, hiat humus, quatūtūr suburbia,
moeniaq; concidit opidorū. quorū nimirū afflātū crepitātes in z
dibus flammæ erumpunt, paſſimq; carbones effunduntur volitantes
morūtūr, p; omnia. Porro, sub calamitates et cædes, quid speculamur
nisi torres ambustos, ardentes parties, domūm fuligines, albiciātia
mortaliū offa, vestiūm fauillas ex alto p̄cipites, metallaq; mul
to liquefacta foco, velut deferentīt bullas aqua defluentia, & po
stremo disfluenta vndiq; saxa magno fragore, in tumulos cinere sem
piteros corrue. quæ reuera nolim Iudaice & p̄fide infelicit⁹ p̄z
perire p̄dīcatores ipios defyderantū

Magis ferēdū ut in taberna quisc; verset, q̄ templo, ybi canes gētiū, la
erant. Quemadmodū vnu quicq; inter Scyllam & Charibdī
potius nauigare, q̄ templis persistere, vbi gentilium boues mugunt,
& vetito beatu feriunt aures. quotusquisq; est, qui, perspectis voris
vsc; adeo malis, nō malit Syrenū conciōne detineri, q̄ antidocto
rum laratibus tot flamas subiturus auditōē concedere. Nō fina
mus valetudinem spiritus lœdi, pcellis tam detestabilibus, Eduieris
quot felicitates verbi diuini amantibus repromittantur, quot bene
ficijs refocillentur, quot decorēt glorijs, qua cōsanguinitate vel affi
nitate, deus sui verbi assectatores & approbatores dignatur, cōtinuo
subrexendū duxi. multo melius est homines clementia dei, q̄ terrifi

Sat⁹ est homi dī poenis in diuinorum verborum defyderia rapere. q; ij. qui dei ca
nes a malo, de piunt amore, nunc̄ infelicit̄ sequuntur. ceteri vero interdū labijs
charitate q̄ ti laudat et pedib⁹ imitat creatorē, corde tñ & affectib⁹ lōgi⁹ abscedūt

**Quo munere, deus sui verbi diligētes
et subscriptores, et approbatores
locupletare soleat, c. iij.**

Prosequamur ideo beneficia, gloria sc̄p, quā attentos verbi diuinī audidores insequeuntur. & primū ex sinu Euangelico noua prolatā testis monia veteribus cōfirmemus. En Christiane mi, adscitū es in matris & fratum Christi ordinem, si verbum dei audis, quo te honore sublimiori potuit honestare Christus, q̄̄ matris suā titulo? q̄̄ deniq̄ amo re iuxta materno: Porro, sinceros & cordatos facrorum sermonū auditores, Christus matrem, sororem, & fratres iampridem nūcupauit quod per testimoniuū facile firmissimū demonstro, apud Matthæum ca: xij, Quasi in agro repositū, cuius hæc sunt verba, Extendens Ies⁹ manus in discipulos suos, dixit, Ecce mater mea, & fratres mei, Qui cunq̄ fecerit voluntatem patris mei qui in cælis est, ille meus frater, soror, & mater. Hic conjectura colligo, dictūrum Eckii, deprompsit Christus, qui facit voluntatem patris mei, &c. non autem qui dei verbum audit, Notabilis fuga, excellens & graue præsidium

Mat: xij.

Mat, soror, et
frat̄ Christi ē,
qui voluntate
dei patris exer-
quitur.

ATTOLLAT oculos in superna, & cōspectis circūstatijs, repe-
riet, Christū, priusq̄ cōcluderet, de discipulis dixisse, Ecce mater mea &c. auditores materna & fraterna gloria tū cōdecorās. Conclusa au-
tē, postea cōtinuo, Qui facit voluntatem patris mei, ille est frater et ma-
ter, ne quis socors auditor arbitrariet, sat eſe, si audiat. Necessarius est
auditus, q̄̄ sine auditione nō contingit fides, que patris Christi volū-
tate facit & exequit. Nihil igit cuniculis aufugiet Eckii, egest⁹ est
latebris, circū spicituraq̄ tot⁹ et totaliter. Ver⁹, vt fiat palā, pduxi alte-
rius Euangelici scriptoris Lucæ documētu, ex capite eius. viij. quo sic
scriptū legim⁹. Nunciatū est illi, Mater tua, et fratres tui st̄at foris, vo-
lentes te videre, Qui respōdēs dixit ad eos, Mater mea et fratres mei
sunt, qui verbum dei audiūt & faciūt. Noluit eos materno illustra-
re titulo, qui audiūt tantum, & p̄tinus ab accepto semine sterilescunt, nō
interdum v̄bū ignoratione perdētes, interim curis suffocantibus, nō
nūc tribulationib⁹ conceptū dei v̄bū excutientibus, de quoq̄ diuersi-
tate auditor̄, semen (quod est dei verbum) ad nullam perducentium
frugem, manifestarie in capite. xij. agit Matheus. Concludo igit,
auditorem ardentem, & diuini amantem verbi Christi, Sorori fratri-
que matrīcē æquiparari, si dei verbum audit atq̄ custodit, de quib⁹
idem Lucas ca: xi. Christi pronūciatum addidit talem, talibusq̄ v̄bis,
Beati qui audiūt verbum dei & custodiūt illud. Non legim⁹ qui au-
diunt v̄bum Aristotelis, definitiones Petri Hispani, somnia scholasti-
cot̄, deliramēta Eckianor̄, dubiosos sanctoꝝ annales, incertas Ephili-
meridas, Sed qui audiūt v̄bū dei, Nec dixit q̄ audiūt argutiolas Scoti,
quaestiones Tho. moralia Gabrialis, scholica Chrysopallii nugalia, sed
qui audiūt dei v̄bū, necq̄ hoc sufficit cōsequēda beatitudini, ver⁹ necel-
sum ē & custodire illud. Nēpe, qui audiūt & custodiūt, plane sunt
Christi fratres, cohæredesq̄, hæredes v̄o dei. Necq̄ beatitudis tā certi-

Lucæ: viij.

Qui audit &
facit v̄bū dei,
ille Christi fra-
ter Soror et ma-
ter est

Lu: xi,

Thomas sane
fil⁹ Aristotel̄
Bonomiē præ-
dicatore teste.

existit, q ex sanguine Chri. pgnati sunt, q sunt subscriptores et custodes
Nō min⁹ felici ybi dei, certos, ppter ea dicim⁹ factores dei ybi, q neutiq⁹ faceret nisi
tat⁹ deiparēte auditu didicisset. Felices q̄ ipse, Q uippe, nō min⁹ sc̄timonice ex dei ybo
ex v̄t cui cre inde pscibat dei mater ygo, q̄d v̄tre cōcepit et peperit. adiecit e-
didit, q̄qd vte tenim Christus, quinimo, Beati qui audiūt verbū dei, vt diceret illos
eo portauit poti⁹ fore beatos, qui audiūt verbū dei et custodiūt, q̄ qui Christū cor
Beator est qui pote portat et attingit. portauit enim Christū terra p̄speq; asinuq; Christū p̄ suū subiugalis. Nō tamē ptinus vere beaq; c̄sendit ē asellus, quia inscen-
verbū portat, dī a christo. Itē carnifices attigerūt, Pilat⁹ indicauit, nemo tñ beatus,
eo qui Christū Q uid mirū? Verbo credit virgo, et facta ē mater saluatoris, auditū
salutationē cōceptionisq; ordinē, cōredit ilico Angelo, conc̄pirque
baūlaret cor de spiritu sc̄o Salvatore, Cognata virginis dixit. beata quā credidisti,
poraliter. Maria verbo quoniā perficiēt quæ dicta sunt tibi. Cui credidit, ybo, De ybo de-

Maria verbo facta ē mater, īnde verbū peperit

Lucæ. i.

Materes spirita
les Christi.

Ioan: vi.

Mater Christi
oi spiritali ma
tre fæcilior

Celsitudo Iu-
dæis a Mole re
promissa, per
Christum fuit
explicata dicē-
re, qui custodit
sermones ille
amic⁹ me⁹ est
mater soror et
frater est
Deu: xxviiij.
Facit excelsio-
zem deus.

Deutro: iiiij.
Nulla natio si
militer grādis
q̄ fideliū est,

Q uid sit deū

SPIRIT ALITER ergo cōcipiūt Christū, qui verbū dei auditū
diligēti reuerent, et matres Christi efficiunt spirituales. pl⁹ ē Christū
portare in corde spiritualiter, q̄ carnaliter, Caro nō pdest quicq; sed spi-
ritus ē qui viuiscat, oēs aut qui ybo dei fidelit adhærēt, nec p̄ villa tri-
bulatiōe alienant, de ybo paritū verbū.
Hæc minime spargo, vt honori virginis vel cogitauerim detrahere.
sanctissima ē, cōcepit nāq; Christū spiritualiter et carnaliter, Nā āgelo
denarrāti dei verbū, credēs, beata prædicat. Fuit quoq; gratiæ plāna,
et cū ea dñs semper. Cōparaui itaq; auditores diuini ybi matri et fra-
tribus Christi, quod fæcit ip̄e, quo siuos ybi dei cupiditate succéderet.
Cæterū, post illā comoditatē ad alios v̄ enio illius haud absimiles.
Quotsum em̄ pertinet, q̄ Moses Iudæis celsitudinē oīm gentiū excel-
lentia maiorē, nisi ad illud, quod mō e Christi thesauro, ptulimus, vi-
delicet q̄ poti⁹ beati sunt, qui audiūt verbū dei et custodiūt illud, Itē,
ille me⁹ ē frater, soror, mater, qui dei verbū audit et facit. Nūquid in
mūdo valebis eminentiam nitidiorē dare, quā dicit maximā, qui de
Christo script⁹ Moses: Mosaica, de quibus nunc Deuteronomij capite
vigesimo & octauo, sic ordinata spectaui,
Si audieris vocem dñi dei tui, vt facias atq; custodias oīa mādata ei⁹,
que ego præcipio, faciet te dñs de⁹ tu⁹ excelliorē oībus gentib⁹, que
versant in terra. Ecce celsitudinē a Mose dei famulo, sub vmbra ter-
renæ sublimitatis rectā, a Christo expræssam, nominibus multis, &
matris, & sororis, & fratris nūcupata

DE hac altitudine, quā facētes subrigit & abiectos atq; mundi
cōtemptibiles oīm sustulit in dei cōsanguinitatē, scripit Idem Moses,
sed velo spiritū, atq; nuca perdulcē occultauit nucleus, que nolui præ-
terire. Mosaica, de quib⁹ supra, hæc sunt Deu: capite quarto, En pp̄l's
sapientēs et intelligēs, ḡes magna, nec ē alia natio tā grandis, que habeat
deos ap̄ pp̄iniquātes sibi, sicut de⁹ nr̄ adest nr̄is obsecrationibus. Ecce
Moses præconio trāquillo et venerabili Iudæos cōpellat, clemēterq;
& blāde monet, ne sapientiā & intelligentiā perdāt, qua vocē dei diuī
nāq; mādata acceperāt. Moses dilucide ob id eos oī natione grandio-
res assuerat, q̄ statim adiecit suo populo deum ap̄ pp̄inquare. Hanc
appropinquationē Christ⁹ exp̄reslit cū dixit, Ille erit me⁹ frater, soror

FO. X. appropinquat
er mater, qui audit sermones meos et custodit, Alijs ybis ea exprimes re hominibus.
lo:ca. xiiij. Si quis, ait, diligit me, sermones meos seruabit, et ad eum venient & maliōne apud eum faciem. aidauer te quod mō de ap. ppinquit.

Ad illū partū, nō nostra gradimur facultate. ipse enim nos, elegit & poluit, vt eam auditū yba dei, fructū facturi. Nulli certe diuinis sermones capiūt, nisi quib⁹ datū ē vt intelligāt. hoc mysteriū nō tacuit Moses deu.ca. vi. dicens, En dñs elegit te, vt sis ei pp̄l'us peculiaris, sicut locut⁹ ē tibi, et custodias oia p̄cepta illius, et facier te excelsiore cūctis gentibus, quas creauit in laude et gloriā suā, vt sis populus sc̄uis dñi dei tui. Collustris est sentētia et clemētia, quæ superbiæ tumore dispellit, totū tribuēs deo, qui suos ardentissimos auditores elegit, vt sine eius singulares, qui eius p̄cepta custodiūt, et sint excelsissimi omnium, vt pote fratres et sorores et matres Chri. Q. uod rursus testa Mo. ses xxvij. dicens Hodie factus es pp̄l'us dñi dei tui, audies vocē eius & facies mādatā, Ideo audiēt et faciēt, qā sunt electi et facti auditores et factores. Nequaq̄ ideo nostris tribuēmus viribus, sed deo soli et yni omnīt, qui nos efficit suos fratres, matres et sorores in spiritu sancto. Hac celſitudine vniuersi carēt, quibus Aristotelica perinde atq̄ Christiana sapiūt, et super hāc, et iñ quorū aures ad audiendū illūsmōi humana p̄pensae sunt, et molles, et patulæ.

Cōmentū illud aliquis fortasse tanq̄ meū demirabit, qn̄ clare videt, assidūt verborū dei custodē deiferā genitrici conferi. At ego illi, nec nouī quiddā, neq̄ obscurū obtuli sensum scripturarū, accedit quod memoratus Moses in Deu.ca. iij et xxx. vii coronidē adiecit. hāc quæ sequuntur verba reliquēs, Q. uia dixit patri suo et matri suā &c. quæ ad alīt deponimus luctatū. Ad vniuersa faciliter respōsabit Ecclius hoc tonitru. Cur me alieno petit gladio, et telisq; vsqueadeo nō per cōnitib⁹ et extra causam lōge volitātib⁹, more Andabataꝝ adoritur me Carolstadiꝝ. oēs nēpe illā sagittā citra nīm negotiū ita pulsā sunt ut ne ex mille vna, quā tutor causam vulnerare queat, oia circū circa faciunt, nihil ē quod scopū attingit. Rē homo simplex me carthophiliaco p̄prio spirare, absum, inaniter ensem huc deducit. Reducat glādū. Nō enī ita meū cōtineor martē. At Lypsiā iter collectores et suffraganeos meos illatebratus delitefco, illic alienis video oculis, alienis munior armis et pugno, alienisq; loquor vocib⁹. Neq; tñ, qd' pūgit dixi, Quorsum tāta scripturarū copia prineret super re inter nos non ambigua, dixi aliud dicēdū esse plebi Christianæ, aliud scholis, atq; in schola me nudā & syncretā & exploratā veritatē vel tutari v̄l' eruere, In concione aut̄ panegyrica, et impendio plausibili, effundo quicquid obreptat, aures eo hoīm demulcēs, vt gestu quoipā & aura, pp̄l'm at trahā, velut ferrū magnes. Si Carolostadius sagitta me cruciabilis (qd' faciat pl̄eraq; ferire atq; icere nitit, hāc oportebit vestē figat, et ego quoicūq; percussus telo refigā, Sū plane hō et vir virulēt⁹, ingenio v̄trocq; versum atq; puolubili p̄munitus, memoria amplissima pacifismacq; voce terrifica, atque mei dissimilitudine, velut nativo Prothei genio prognatus, his ego itidem dentibus exerto, & labijs spuma cādētibus, hominē marte non perinde arguto deterreo,

Ad enitēdum Christū, trahit nos dñs de⁹. Primū de⁹ eligit eos qui cultidant.

Excelsissimi. Deu:xxvij.

Deus facit auditores et factores verbi dei

Nō est Carolo stadij cōmētū.

Deu:xxxij.

Respōdet Ecclius

Ecklus in scho la quid faciat In cōtione Ecclius agit Geckium.

Laudat se se Geckius

Hactenus
Geckius
Carolostadius
cōtrouertit.

consernoq; & si quam mittit vocem, hoc boatu tanq; gurges nauigium rapio, absorbo & deuoro. Si quid habet Carolostadii expromat, illuc ego sum Eckius, mea & aliena eruditio locuples,

AT ego ipse, Eckius mihi nihil exhorreo, cum talia me fulgura circumfulgent atq; iciunt, Nam sola crucis figura cacodæmones illiusmodi euanescentes dispergo. Evidem certussum tormenta que sanctæ minitatur literæ, Eckio nocere, quæ supra adsciiui. atq; haud scio, si pœnas scripturarum lapsu aufugiet. Nempe, si populi dei a vero dei cultu rapit, cruciantes luet dolores, Rapit autem prorsus, quando diuina verba non prædicat, sed sua somnia spargit. Haud ambigenter quoq; teneo, Eckium omnibus malis (quæ supra cōmemorauim⁹) collidi, Quandoquidem, inter illa sint, quæ directo gladio illum feriant, qui in contionum æde sacra pro verbis dei, nescio quas bestias, quas deniq; crocodilinas subtilitates effutit. Maxime, q; sciens dogmata hæreticis spirantia, disseminat. Conclusi idcirco argumentis non levibus, Anathematizandos, qui nuncit quilibet latitū, quantumuis homini lucundū, & quantilibet dulce, etiā q; potest esse dulcissimum afferunt, i lege dñi nō scriptū, Quid dicā illatū puto, punibiles eē plebes, etiā simplices, q; ei⁹ modi præcatorib⁹ assentīt, De ieuersas patiter vrbes, diruptaq; saxa, terrafq; perustas, (i qibus seductores populi stant declamantes) historica scripturarū autoritate comprobauit, Quid ergo timebit populus curiosius, q; tot exitia adde, q; tales latratores scelesti verbolitate, eo dei populum perducunt, ad quod mundi principes nō traherent ferocitate. Quot tormentorum genera legimus excogitata item, quot supplicia martyres vexarunt. Quæ omnia fide præsenti vicerunt superantes, Quot nūc sunt Christiani, qui carcères, fustes, lapides, & enses, et rotas, & rogos contenerent, atq; in Chri cōfessione perstarēt, qui ignoratiois dano, seductoribus et suorum somniis, & Aristotelis prædicatoribus subscríbentes, ad eā veniūt necē decepti, quā euasissent suppliciorib⁹ cōtempū. In ea sane pte necati, quælonge præstantissima ē. Nō sunt timēdi, qui corp⁹ occidūt, sed qui animā perdūt. Quis yō magis pdit, quis latentius fallit, quis alius vulnerat, et immedicabiliores infert plagas, q; ille, qui simplices insensibili vlcere scilicet doctrina Christo alienissima, imo cōtraria, veluti mellito veneno imbuit, maxime, vbi venenū non ē præsentanū, sed tantisper per insidias iacet, donec, et anima & corp⁹ perpetua moriantur morte. Porro, ego vteri⁹ vela, p̄tendā, subostenſū saltu, vñāq;libet hominē omniū in scriptura dēnarratorum auditorē & intellectorem esse debere.

Non modo exoleti theologistæ, fratresq; cū cullati, scripturarū omnia documenta diligēter perqrere debebūt, sed etiā Christianorū plebs, Itē pueri, adolescen-

tes. ca. v.

ROINDE illustriore scripturaꝝ claritudine, ac
stylo diuini sermonis syncerore, ppter Christia
noꝝ cōmodū, aduersus animarū milū, atqꝫ vo
racissimū accipitrē, prodibo, In primis huiulice au
thoritatis testimoniuꝝ obtrudo, quā Christ⁹ asse
uerate scriptam reliquit, inquiens,

Quod yobis dico, omnibus dico, Sermo di
rect⁹ ad apostolos, oia facit omnib⁹ cōmūnia.

Eckius autē inquit, Q uod Christus Apostolū collegiū docuit, hoc minime dicendū esse omnibus, quopiam inferioribus apostolo.

Præterea, Christ⁹ ait, Q uæ loquor Apostolis, omnia ista ex p
mant omnibus.

Eccl̄us non omnia necqꝫ omnibus.

Apostolus & ppheta cōclamāt, In oēm terrā exiuit sonus eorū.

Ecc⁹ cōtra rñdet, Nō oīs sonus Apostolorū in oēm terrā exiuit.

Eckius qđc tanqꝫ caninus orator, & præceptor admodū inuid⁹,
nō modo opinat, sed etiā fortiter atqꝫ petulanter asseuerat, aliud do
cendum in schola, aliud in fani suggesto.

Christ⁹ aut̄ clēmēs omnīs, et præceptor & saluator, aliter atque. Christus libe
hic, sic p dicit, Q uod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, et quod rator
in aure auditis, prædicate super teſtū, Matthei decimo.

Eckius Christianoꝝ seductor, atqꝫ clamdestinus aduersarius, sic Eckius vinctor
dicit, Q uod vobis dico in disputatiōe, hoc nequaꝫ dico pro cōtione,
& quod doctis ppono, ea rusticis christianis abscondo.

Rusticis, epistolū falso Hieronymo inscriptum, & iuxta Au
gustini & Bedæ decreta hæreticū, inculcauit Lipsiæ in téplo, fortasse
qđ Christianoꝝ nō iter ē, plana pro curuis, syncrea, p feculēs, yā, p
falsis, Christiana p philosophicis, imo sophisticis, audire documenta.

IN scholis omnia ista retractauit, ne v idere tum hæretic⁹, cū Christus
hæretica doceret, Mar. iiiij.

Christus aut̄ dicit, Q uod ego vobis in aure dico, hoc prædicate
super teſta, teſta inquam, pro qm̄b⁹ stant auscultantes turbæ

Lucas quoꝫ adiicit, Q uod in autē locuti estis in cubiculis, præ
dicabitur in teſtis.

Eccl̄us non putat esse prædicanda laicis, quæ coram magna homi
nū multitudine disputat, quid faceret super doctrinā, quam in solis cu
biculis vel discit, vel docet?

Attendite vobis, Christiani, a fermento Eckij pharisæi, hypocri
sim in pulmone habētis, Q uia quod occulēt in scholis discit, hoc v os
celat Q uinimo, quod deteri⁹ est, subtrahendū ducit atqꝫ aufert, Ille
ē sub pharisæoꝝ titulo redargut⁹, qui operuerūt & occuluerūt doctrin
as quaspī, haud scio ecquaſnā; quorum societatē et cōmercia caue
da Christus moner, dicens, Nihil opertū quod non reuelabīt, & ni
hil absconditū quod nō scietur. Præterea, scripture sponsi clamat Can
ticorū quinto, Aperi mihi soror mea, proxima mea, Hoc est, dic omni
bus ybū meū, quod cū audires a me, soror mea facta es & proxima,

Eckij aiarum
rapax milu⁹.

Christus dñs.

Eckij disputa
tor.

Christus deus

Eccl̄us
Apostolus
Eckius

Christus
Mar. iiiij.

Lucæ: viij.

Eckius vere
Kekkius &
Geckius

Nihil opertū
qđ non reuelā
bitur descriptu
ris intelliguntur
Sponsus dicit
Aperi mihi so
ror mea hoc de
oib⁹ christi fi
delib⁹ accipiē
dum est,

Aperi mihi de sanguine meo, soror mea, praedica me, Ad eos quippe, qui clauerunt contra me, Quomodo intrabo sine aperiente? Quomodo enim audient sine praedicante? Quomodo in via dei ambulabunt absq; demonstrante? Quomodo verba diuina capient sine seminatis? Quomodo mandata dei seruabunt, & regnum ingredient, cum nondum intelligunt: cum nullam de ijs habeant noticiam? Non dico vobis, ait Christus, sororibus Aristotelis, & matribus gentium, filiis uestris doctrinarum mundi, aperite mihi, Quippe, vestra praedicantes, meos mihi obturatis. Et philosophicis dictis, ceu repagulis aliquot ferreis obfirmatis, Relegeratis nimis illis vestibulii auris, quos declaratis, quos attollitis, quos persuadetis. Nolite verba mea, dicit Christus, abscondere, omnium namque sum saluator, Non perdat vos Eckiana superbia, Sorores meas verbo meo genitas, & de sanguine meo obortas aperire iubeo, & tum feliciter aperiunt, quoniam omnibus aperiunt.

Deinde telis Mosaicis Eckii confutabo, Moses de Christo scripsit, Moses dei fidus addictus, Moses a deo missus, verba dei elocutus est, audiatur igitur Ecce velit, nolit, omnia omnibus dei mandata hominibus interpretanda, Mosaicum munimenta in Deo capite quarto scripta posuit, Custodi igitur temetipsum & animam tuam sollicite, ne obliuiscaris verborum quae viderunt oculi tui, & ne excidant de corde tuo cunctis diebus vita tue, Docebis ea filios & nepotes tuos, die quo stetisti coram domino deo tuo in Oreb, quando dominus locutus est mihi dicens Congrega ad me populum, vt audiant sermones meos, & discant timere me omni tempore, quo vivant in terra, doceantque filios suos, Moses verba, quae viderunt Iudei, semper custodienda dicit, deo protinus adjicit, vt audiant sermones meos & discant timere, Inuenisset procul dubio futilis homo Eckii rimam per quam effluxisset, si solus Moses sermo fuisset allatus in ea parte maxime, ubi hortatur Iudeos, ne obliuiscantur verborum quae viderunt, potuisse cauillari quiddam Eckii de visionibus quod scribit Ne obliuiscaris verborum que viderunt oculi tui, Nisi de optimo maximo, perpetuo sermonis ductu adieceris, Congrega ad me populum, vt audiatur sermones meos, En dilucida yba, cui dentesque sensum, Cur oratione clarissimam turbat & adhese tractat Eckii, quod suopte ingenio atque stylu perspicuitate inconciuente incurrit oculi, Nugatii rimulas obstruxit deo, procacitatissimus pertusum dolium occlusit Moses, hic serio iubet, ne verba quae viderunt patres nostri, nobis excidant, subinde & filios nepotesque erudiamur. Ille quoque omnium creator haud dissimiliter eloquitur, dicens, vt audiatur sermones meos doceantque filios suos, Aduertat paulisper animum Eckii, & hodie condiscat populares ea sollicitudine verba dei audire debere, vt filios instituere queat, Edi ferat Eckii nobis, si potest, quot sermones, & quales sint populo interpretandum, quae denique scripturae occultandae, Et postremo, quod illud documentum sit, ab illoque verborum munere, adhuc Christianorum plebi abscondendu, faciat Eckii, si audet, duorum generum hoies, illitteratores videlicet & doctores, & demonstret atque legitime, p.abet, quae sint scripturæ rudium ordine exemptæ, atque simul quae in ordinem eruditæ portadas.

Deu:iii,

Docebis filios
& filias &c.

Audiatur &
discant timere

Nota vt audiatur
sermones
meos & doceant
filios

Quia cura ver
bi diuinum ab
omnibus audi
endu
demostret scri
pturas Eckius
populo cœlan
das.

pplo interpretandum, quae denique scripturae occultandæ, Et postremo, quod illud documentum sit, ab illoque verborum munere, adhuc Christianorum plebi abscondendu, faciat Eckii, si audet, duorum generum hoies, illitteratores videlicet & doctores, & demonstret atque legitime, p.abet, quae sint scripturæ turæ a rudium ordine exemptæ, atque simul quae in ordinem eruditæ portadas.

Ego quidem scio, omnia legis præcepta, omnesque scripturas, apud.

Vniuersum populū a Moše lecta, atq; in cōmuni mandata.

Molaica, quibus hoc, quod dixi, cōfirmari potest, ex capite secundo & Deu:xxxij.

trigesimo hæc sunt, Compleuitq; omnes sermones istos, loquēs

ad vniuersum Israēl, & dixit ad eos, Ponite corda vestra in omnia ȳ. Omnia verba
ba mea, que ego testificor vobis hodie, ut mandetis ea filiis vestris legis

custodire & facere, & implere vniuersa quæ scripta sunt in volumine Vniuersa scrip-

ta legis huius, quia non incassum præcepta sunt vobis. Quæ adeo ma-

nifesta sunt, ut sola ppositione concludant, quod vniuersam scripturam vniuersis fidelium congregationib⁹, concionatores prædicare de-

bent, Adde, quod Iosuæ filius, Nun Moſi successor fecit, quod scriptū

videm⁹ in Iohannae capite octavo, qui coram omnibus viris, mulierib⁹,

parvulis, et aduenis, non aliqua, sed omnia in legis codice præscripta

legit, explicitq; acta eius, verborum ordinem subieci,

Post hæc omnia verba benedictionis, & maledictionis, & cum

cta quæ scripta fuerant in legis volumine, nihil ex hijs (quæ Moſes iuferat) reliquit intactū, sed vniuersa replicauit coram omni multitudo

dine Israēl, mulieribus, ac parvulis & aduenis, qui inter eos morabantur. Nihil reliquit intactū Iosuæ, breuiuscum reponere cūcta, quæ scrip-

ta erat in legis volumine, reuerteret & cōtente docēs, vniuersa replicat.

At procax & pteriuus Eckius, per vitā & per annos, præcepta quæ-

dam legis intacta omittere atq; interquiescere vult, & simplices Chri-

stianos animæ cibo deditur.

Quid respondebit Eckius dicenti, aduenas & profelytos fidelium quoq; in vrbib⁹ cōpellendos auditū ire verbū dei, aut saltē, vel allicēdos, vel omnino nō reiiciendos, qui cuperēt legis oīa elemēta scire, Postre-

mo, non puto sensum istum Emphaticum oscitanter cernendū, quem

Moſes verbis ijs exprelit,

Ponite corda vestra in omnia verba legis, quæ ego testificor,

Non dicit transcurrite omnia verba mea, vel auditione, vel lectione. Emphasis per

sed infigite mentem, Neq; ait, cordib⁹ apprehendite, sed corda ipsa po-

nite in verba, Vox illa profecto Moſi miram habet diligentia sollici-

tudinis curæq; Emphasim, Est em⁹ sens⁹, ȳba ista sunt fulcitra cordis, rum

agite corda vestra diuinis verbis valenti & ardētissimo desiderio in Ponite corda

cumbere, Meditamini die noctuq; sanctæ verba legis diuinæ, In eis Ponite corda

vester laboret conatus, In eis sudate, In eis viuite, & pro eis naturæ cō-

cedite, cedite, Eckius contra

Eckius vastator Moſi, negat Christifideles ad omnia scripturæ ver-

ba teneri atquæ obstringi, Clamat enim non esse eadem doctis & ru-

dibus docenda, Moſes vero simplex omnibus omnia inculcat.

Neque sine causa factum a Moſe, neque lippientibus oculis ac in cor-

te spectandum existimo, q; ppheta felicissim⁹, in capitib⁹ prioribus

tus sit omnia verba legis in hominum cordibus recondi, custodirique

At in posteriore, superiusque allegato capite xxxij, dictum ab eo, vi-

ta pphemo, ut defūcturo scriptū legim⁹, Ponite corda v̄ra in oīa ȳ.

ba legis, qd' ideo obseruatū arbitror, ut simul cresceret oratio, & ille

hortamēta fortiora ad finē sermonis apponaret, et virib⁹ oratois ceu vi-

gilis q̄būldā, Iudaicā voluntate oīb⁹ vniuersæ scripture ȳbis alligaret

Simile legimus Christum fecisse morte obitum, qui subnixe domino & vehementissime dei hominibus charitatem commendauit, & velut viuus post exanum ingurgitauit.

Hortatio brevis ad dei ybū
psalmo cxyij.
PRIMA sit curarū, diutini verbi diligētissima auditio, ipsum expectore queramus, cū gaudio retineam⁹, cū sui sollicitudine possideamus, neq; patiamur pascua mentis diripere miluos, illi⁹ amore, de aegustis dulcedine bibamus, nihil nos aurellat, nullū incommode retardet, nullus ab eo verbo te cruciat⁹ amoliat, null⁹ te angor excruciat, nullum tibi tormentū literas sanctas expungat, Sint nobis carmina, legis verba, quod prophetæ documento discam⁹, qui dicit, Carmi na mihi erant iustificationes tuæ, fruāt quisq; pro sua sorte verbis diuinis, In prandij et cōiuīs exhibarent dei ybū nos, in agris obuerunt, in laborib⁹ reficiāt, in sabbatis quietēt, Nusq; nō occurrat, Vbiq; simulachra sacrarū scripturarū adfluāt, & se se in oculos interim extensis abstractos rebus inferant.

Deu:vi.

Narrabis ea filijs, disce ideo plebs ut doceas.

Barbā Sancti Pauli colloget, runt non item epistolas eius.

ET narrabis ea filiis tuis,
ET meditaberis sedens in domo tua,
ET ambulans in itinere,
DORMIENS atq; consurgens,
ET ligabis ea quasi signum in manu tua,
ERVNTQ; VE & mouebuntur inter oculos tuos,
SCRIBESQ; VE ea in limine et ostijs domus tute,
NEMO non speculatur, quā Moses singulos fidelium adhortat⁹ est, ad intelligendū verba dei, quādo illos ad eruditientium diligentia adstringit, & iubet, ut filiis suis non mō proponant, vel legenda, vel audienda, verum denarent & exponant, Q uot hodie patres producere quiueris, qui filios doceant? Imo, quod periculostius ē omniū, q̄t dabis parentes, qui ipsi verba sancta didicerunt, solis ifcēlicissimorum hominum iugis & scholasticorum suasionibus, a scripturarum sanctarum contemplatione abductis,

Ecklo cū Mo se negocū est saxe
Deu:x.

Cur Moses curā perdiscēdōrum dei ybō, & ingeminarit Suspēdite pro signo nō intellegitur hoc iuxta carnem, sed spiritū literæ
HODIE Eckius, fidos Christi discipulos fallit, dicens, nefas esse rustico verba dei perscrutari,
Moses contra Eckium, parētibus mandat, ut dei verba cuncta, cūctis in locis, sedentes, stantes, decumbentes exerceant, ac ob oculos & aures pingant, Neq; fuit Mosi satis, semel ad eiusmodi scripturarum defyderia populum cōmouisse, at in capite decimo eius libri, iterū res petit, & verba quaē memorauit ingeminat, & id quidē ex industria, Nēpe, vtilitatē rei & voluntatē perseverādi oibus in verbis sāpius idē dicēdo auxit, ut multiplici compellatōe admonitionē faceret instātiore, dicens, Ponite in cordibus & animis, Suspendite pro signo, hoc est scopo, ad quem formentur mores filiorum, collocate sub oculis, filios docete, ut ea meditent, trāformādi, in literarū sanctarū habitū

Si Moses ymbram tanti aestimauit, quanti nos sole sine nube fulgēre penderet.

FO XIII.

pendere debemus: Si lex umbris sacramentorum velata, tantæ gloriae fuerat, quatis debebit, Euangelium glorijs vniuersis reuelatur, inculcari. Adhuc tamen Eckius quædam Theologica, & simplicibus, & omnia legi verba, ad paucos & horridos doctoreulos reuocat. Super hac re, cum saluberrima quædam, de sacra scripturaram fontibus atque locis profecta,

ERASMVS inclitus & syncerus scripturarum assertor, diuina quoque vir sapientia emisit, quæ illis apponere volui, Erasmus, Reterodam⁹
Erasmica, de quibus nunc memini, hæc sunt

Vxhementer enim ab ipsis dissensio, qui nolunt id Iotis, legi diuinæ literæ, in vulgare linguam trans fusas, siue quasi Christus tam insuoluta docuerit, ut vix a paucis Theologis possent intelligi, siue quasi religionis Christianæ præsidium in hoc librum sit, si nesciatur. Regum mysteria cælare fortasse satius est, at Christi mysterium quod maxime cupit euulgari, Optarim, ut omnes mulierculæ legant Euangelium, læ legat euagæ legant Paulinas Epistolæ, Atque vitam, Hæc in omnibus omnium linius quæs essent trans fusæ, ut non solum a Schotis & Hybernis, sed a Turcis quoque et Saracenis legi cognoscitur possint, Primus certe gradus est, ut cum cognoscere, Elto riderent multi, at caperentur aliquot, Vt nam hinc ad istiūam aliquid decantet Agricola, hinc non nihil ad radicos suos moduletur textor, huiusmodi fabulis itineris traditū leuet viator, Ex ijs sint omnia Christianorum omnium colloquia, Tales enim ferme sumus, quales sunt quotidiane nostræ confabulationes, Aliter quatur quisque quod potest, exprimat quisque quod potest, Qui posterior est non inuidet precedentem, qui prior est iuitet sequentem, non desperet,

Cur professionem omnium communem, ad paucos contrahimus? Neque enim consentaneum est, cum baptismus ex æquo communis sit Christianorum omnium, in quo prima Christianæ philosophiae professio est, cum sacramenta cetera

Denique cum præmium illud immortalitatis ad omnes ex quo pertinet, sola dogmata in pauculos istos esse relegandos, quos hodie vulgus Theologos aut Monachos vocat, quos ipsos tamen, tametsi minima quæpiam portio sunt ad populum Christiani nominis, tametsi hos inquam ipsos optarim maiorem in modum esse quod audiunt,

Quotquot in baptismo iurauimus in verba Christi, si tam ex animo iurauimus, mox inter ipsos parentum complexus, & nutritæ blanditias, Christi dogmaris imbuamur, Nam & altissime insidet, & tenacissime inhæret, quo l' primum rudi illa animi testula combiberit, Christum prima sonet balbucies, ex huius, Euangelij prima formetur infantia, quem ita cum primis tradi cupiam, ut & a pueris ametur, In hijs deinde versentur studijs, donec tacitis auctib'bus, adolescantur, In hijs deinde versentur studijs, donec tacitis auctib'bus, adolescantur, Aliorū literæ sunt eiusmodi, vt non parum multos pœnituerit insumpta in illis operæ, ac se penitentia, ut qui per omnem vitam, pro tuendis illarum decretis, ad mortem usque depugnarunt, in ipsa morte, ab authoris sui factione de-

Arguentū si militudinem & minori ducit,

Erasmus, Reterodam⁹

Oes mulierculæ legant Euangelium, læ legat euagæ legant Paulinas Epistolæ, Atque vitam, Hæc in omnibus omnium linius Licer scripturæ sciam atque sermones in li-

guā ytere ma- ternam

Oes oia scrip- turæ instituta scire debebunt

Ad istiū cæter

agricola

Textor viator

Colle quia ex scripturis

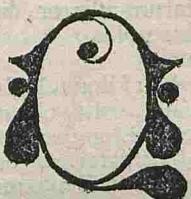
No parit ini- diam scriptura

Argumentū a communī sa- cramentorum. Licea communī omni mercede Theologi Mo nachi prædicatores

Infantes I'ris sa- cris imbuendi. Christum pri- ma sonet bal- buties

Adiecti supra positis que Chrysostom⁹ scriptor antiq[ui]or super sensu Euangelicarū & apostolicarū litterarū perdiscēdo scripsit, in Homilia decima, ex capite primo Ioannis Euangelistæ caput. vi.

Perlegēdū est
domi Euāgeli
um antecipau
ditū venias
Signanda du
bia scripturæ

Euangelij vīs
ostenda

Ad docendū
discite omnes
Hic vide Ecki,
qd prostr me
morix soli cre
credere nisi eti
am priuati me
diteris
Neq[ue] negotia
publica ab au
diō dei ybo
excusare que
unt.

Vilib⁹ adhibe
m⁹ studia max
ima, reb⁹ ve
ro diuinis pro
pe nullas accō
modam⁹ opas

Videat Ecki⁹
qd scripsit
Chrysostom⁹
in lignos iudi
cas & cetera.

VIQ[ue] igitur a vobis contendimus; vt vna die
rum in hebdomada, vel saltem sabbato, curæ vo
bis sit, Eugelicas legere lectiones, quas ante has
concessiones, in manibus habere, domi frequenter
repetere, earū diligenter sensum disquirere, quid
obscurum in his sit, annotare yelitis, quid pugna
re videatur, cum non pugnet, ita omnibus penitus
examinatis, his vos concionibus, q[uod] attentissimos

vos exhibeatis,

Hoc pacto nō parum vtrisque nostrum emolumenti, puericis,
Siquidem vobis non multo opus erit labore, vt Euāgeliū vīm ostendamus,
cum domi ipsam vobis senentiam quantū ad verba iam fa
miliarem reddideritis, vos autem & acutiores, & perspicatores effi
ciemini, non ad audiendum & doctrinam dumtaxat percipiendā, sed
ad docendum alios,

Nam multi in presentia hic audierūt, qui simul omnia Euāgeliū y
ba, & quæ, super his, a nobis dicuntur, memoriae mandare conātur,
non tamen etiam si annum in hoc consumeremus admodum proficerent.
Quam obrem sib[us] hanc certe, q[uod] in tempestive & in sola tantum
e ecclesia breuique tempore meis vacant sermonibus
Quia si qui sunt qui negotia, occupationesque, & publicarum privata
rumque rerum curas causantur, primum in hoc non parum errant, q[uod]
in tot rebus versantur, & ita semper secularibus negotijs affixi sunt,
vt ne minimum quidem, in his quæ maxime necessaria sunt, studiū
impendāt,

Deinde fruolam, et nullius momēti accusationem afferunt, cum
accusari potius hac in parte, eorum cum amicis possent consuetudines
& vt equorum certamina speculentur, in quibus se numero diē totum
consumunt, non tamen in his alias causantur occupationes
Præterea rebus vilib⁹, & abiectis diligens adhibere studiū poretis,
diuinis autem si quando vocandum est, adeo vobis inutilia & nullis
momenti videntur, vt ne minimam quidem curam in his ponendā
ducatis, & quoniam pacto, qui ita sentiunt, spirare, soleme confipa
ri digni sunt,

Est & alia his oscitantib⁹ inepta excusatio, librorum videlicet inopis
Et diuitibus quidem ad hoc respondere ridiculum est, verum cū
multos pauperes hac frequenter accusatione vti existimem, cum his
parumper tocarī, itaque eos percutiārī placet

FO. XIII.

Nunquid omnia artis sua habeant instrumenta? & si inopia in pondera verba grauia
his comparandis admodum impeditantur? Nonne igitur absurdum est
hic non causari paupertatem, sed diligenter attendere, ne quid sibi ad
artem suam necessarium deficiat, ubi autem tantā sint cōsecuturi vti-
litatem, occupationes deflere & inopiam,
Agricola propudiosum aestimat carere aratro (Eckio magistro scim⁹),
sanctum atque utile esse christiano, si careat fidei libris?
Imfamem rem putam⁹, si artifex quispiam artificium quoddā
profiteatur & ignoret artis sue retrusissima praecepta: Atamen la-
trat Eckius, sœlices Christianos, si vulgaria & omnibus occurrentia
lectoribus nesciant Christiani?

Necq; libroru⁹
peruria plebe
os excusat a
lectione sacre
scripturæ

Idem Chrysostomus in Homelia
secunda ex capite primo Ios
annis .c. vii.

Ilud vos admonendos hortandoſq; censeo pernecessarium, vt quo Domi & pri-
nunc estis animo, perseueretis, neque in hoc tantum consilii, sed do- uatum vir cū
mi quoque vir cum vxore, pater cum filio inuicem de his frquenter vxore ex scrip- turis debet, qdſ
loquantur, & vitro citroque, suam. & ferant, & inquirant sententiam inducere consuetudi putare
velintq; probatissimam hanc & pulcherrimam

velintq; probatissimam hanc & pulcherrimam inducere consuetudi putare
Nec mihi quispiam dicat, pueros in hoc occupari non oportere.

Non enim tantum opus est, q; his vacent admonitionib⁹, verū eti

Pueri præci-
pue diuiniſ li-
teris occupari
debent

am solis

Imbecillitatis tamen nostræ gratia hoc non dicimus, neque eos a ciuili-
bus ſecularibus, & terrenis rebus, quemadmodum neque nos a ciuili-
bus negocijs abducimus. At qui e leptem hijs diebus, vnum ad cōmu-
nis omnium domini cultum, ſeruiciumque collocandum merito arbitri-
trum, Nonne ridiculū est, vt ſeruulos noſtros in noſtriſ ſempre ne-
gotijs occupatos velimus nos vero nullum exhibere deo ſeruitū, pre-
ſertim, cum noſtra omnis ſeruitus, nihil ei quicq; conferat. Deq; enim

nilla re indiget, ſed ad noſtrā penitus redundant utilitatem
Vos autem ad ſpectacula filijs adductis, neque ad villam bonam fru- Seruit⁹ nobis
gem, eos vnci⁹ hortamini, Verum si quid ſanctum, ſi quid ſpirituale cō prodeſt q; deo
paradum cogitandumque fuerit, inanem appellatis ſollicitudinem, Nō ſeruimus
ne iram dei in vos merito protocatis: cum ceteris rebus & certo tem-
pore diligenti cura adhibita, in diuinarum rerum doctrina pueros ex-
erceſi, moleſtum intempeſtuumque ducitis, Non ſic, inquam fratres Aetas puerilis
dilectissimi,

maxime indi-
get literis ſectis

Hęc profecto aetas, his maxime admonitionib⁹ indiget, tenera eſt &

cito quæ ei inserviantur simbabit, & audita accepit,
Præterea, & vita ei i auditu ē, & i ipsi fere inanis, ut vñ ad virtutē vñ
ad viciū facile possit deflectere. Si quis igit̄ eos ab ipsi s. incūabilis, ad
viam virtutis abstraheret, In habitu quodam, & natura recta viuen-
di eos confirmaret, neque sponte sua facile in deteriora laberent, cum
eiusmodi a teneris assuetudo, ad virtutem eos alliceret,

Republicæ p-
derit iuuentute
sanctis lñis eru-
dire
duue mulier si-
ue lumenis

Hoc pacto, & maiores diligentius obseruabunt, & reuerebuntur, &
ciuilibus in rebus vtiliores reperientur, sed quidem in eunte ætate se-
niorum mores edocebuntur, Neque enim fieri, ut sic dicā, potest quæ
his aures adhibet, hisque se apostolicis admonitionibus prompto and
mo offeret, quin incredibile quoddam bonum, siue vir, siue mulier, si
tie iuuenis huius mensæ particeps consequatur, Nam si belias, ver-
bis & ratione nōnunq; mansuetudinem erudimus, longe magis spiri-
tali hac doctrina, cum hominibus cōmunicata, id efficiemus, tū vtris-
usque, medicinæ scilicet, et eius qui curatur, maxima sit differentia,

Neque enim in nobis ea est, quæ in illis færitas, altera naturæ ē,
altera voluntatis, Neque rationis vis eadem, illa humanae est senten-
tia, haec spiritus sancti gratia & virtutis, Quam si quispiam se conse-
ceturum desperet, intelligat feras mansuetere solere, & nunq; sibi ip-
si diffidet, frequenter hanc medicinam expectat,

Lex S.S. do-
mi repetēda

Aīam verbo
dei pīctā, ex-
horret diabo-
lus

Si scriptura sa-
cra p̄terit cōsi-
lia mad. in cer-
te oīa debet ec-
perīcta
Scriptura, S. hu-
mīle facit
Cur oratio a-
lioqui flūē sit
interpuncta

Spiritus sancti leges omni tēpore audiat, & repetita domo quæ
audierit, memori tandem mente inscribat,
Hoc pacto & spe bona, & securitate viuet plurima, ipsaque experie-
tia plane, quantopere proficit, intelliget, Quippe cum diabolus diui-
nam legem animæ inscriptam, & cor hominis, dei tabulam factā cō-
spicatur, eo se amplius conferre formidat, Vbi enim litere regia, non
aureo titulo, sed dilecti seruuli Iesu menti animoque impressio, exube-
ranti spiritus sancti gratia effulserint, ille nullo pacto perpeti, aut con-
sistere potest, sed longe formidolosus effugit

Nihil enim adeo eius consilia perturbat, & proterit, q; qui ad diuina
rum rerum cogitationem animus erigitur, & supernum hunc, atque
vberimum fontem haurire semper desyderat, Eum inquam animū
nihil humanū, q; quis molestissimū, perturbare potest, nihil q; quis mag-
num & exoprabile inflare & superbia efferre, sed in tantis huius sæcu-
li fluctibus, perturbationibusque in multa viuit tranquillitate,
Haeten⁹ Chrysostomus, Cuius sermo quamq; est volubilis, verbo-
rumque flumen habens, tamē ipsum velut distinctum, et crebras cō-
citantena moras respirationesque sub lectorum oculos atque vestre
amantissimi viri, descripsi, ut sensim & paulatim, ijs, quibus maxi-
me dispicet, quod probamus instillare, & stantis se penumero lecto-
ris animum aduertabundum efficerem atque expectātem, Quippe,
q; singula mente interim ingrediuntur occupantque, quæ omnia nec
possunt, neque non reijceretur.

Nunc pariter, quando videmus Erasmū totidem scripturarū ueruos
attigisse, placuit, vñsumque fuerat, non ab re fore, si penicillo quodam

¶ figura, scripturarum sensa primū, deinde e regione Erasimica lectori proponerem, ut forma eiusmodi, veluti exemplo, facilius imbuat lector Nempe scio, q̄ abhorrent ab hac sententia, multi, scilicet, q̄ oēs Christiani, scripturas omnes audire & obseruare scrutari debebunt,

I Erunt verba
legis in corde
tuo,

I In cæteris disciplinis omnibus, quas humana prodidit industria, nihil est tā abditū ac retrusum, quod non peruestigabit ingenij sagacitas, nihil tā difficile qd̄ n̄ expugnabit labor improb⁹. Qui sit autem ut hāc philosophiā, nō his quib⁹ par est aminis amplectamur. Platonici Academicī suæ qscq̄ sectæ dogmata tum penitus habet cognita, tū memoria tenent, pro his digladiantur illi, vel emorituri cicias, q̄i authoris sui patrociū deserāt. At cur nō multomagis tales animos præstamus authori nostro principi⁹ Christo,

ii Narrabis ea
filii tuis

ii Mox inter ipsos parētū complexus &
nutritū blādicias Christi dogmatis im
buamur.

Vtinam hinc ad stiūā quiddā. iiiij. decā
ter agricola, hic nō nihil. v. ad radios
suos moduleter textor huiusmodi ver
bulis itineris rādiū leuet viator, si quis
in Euangelicis libris & apostolicis pie
philosophetur,

iii Meditaberis
ea sedens in
domo

iv Et ambulans
in itinere,

v Dormies atq;
consurgens,

Orans magis q̄ argumētans, et trāffor
mari studens portus, q̄i armari, is nimi
tū comp̄eriet, nihil esse qd̄ ad hominis
felicitatē nihil qd̄ ad huius vitæ fun
ctionē pertineat, quod in hijs uō sit tra
ditum, discussum, et absolutū. Siue quid
discere cupimus, cur alias author ma
gis q̄i Christ⁹? Siue viuēdi formā reqri
mus, cur aliud nobis prius est exemplū
q̄i archetypns ipse Christus? Siue phar
macū aliquod aduersus molestias animi
enp̄didates def̄y deram⁹, cur alibi puta
mus remediu esse præsencius. Siue cu
pimus residem ac languescentē animū
expergescere lectione, queſo vbi repe
rias igniculos & quæ viuos & efficaces
Siue vilsum est animum ab hui⁹ vitæ
moleſtijſ auocare, cur alie magis placet

vi Ligabis ea quas
signū in manu
vii Mouebunt inter
oculos tuos

viii Scribes ea in lim
ine & hostijs do
minus tuæ Deu: vi
&. xi.

Mo
ses

Eras
mus

- ix** Itē ponite corda
vestra in verba
legis Deu: xi.
x Non excidant de
corde tuo cūctis
dieb⁹ vitæ tuæ
xi Oia verba legis
corā viris, mulie
ribus & paruulis,
xii Et aduenis recita
uit losue, viii.

delicie⁹.

vi. vii. viii. Si quis ostendit Christi pe
dibus impressum vestigium, q̄b procum
bimus Christiani, q̄b adoramus, At cur
non potius viuā illius imaginē in hisce
venerānū literis, in quibus verbum
illud cælestē quondā e corde patris ad
nos profectum, adhuc nobis viuit, spi
rat, adhuc agit & loquitur, sic ut nūsc̄ a
lias efficacius & præsenc⁹, Si totā Chri
sti suppellectilē proferas, nihil erit, qđ
Christum expressius & verius repre
sentet q̄b Euangelicæ literæ, Nempe no
bis sacrofanc⁹ mentis illius viuam re
ferunt imaginem ipsumq̄ Christum re
quentem, sonantem, morientem, resur
gentem, deniq̄ totum reddunt, &c.

Ex his sint omnia Christianorum om
nia colloquia, Optarim vt omnes mu
lierculæ legant Euangelium, legat pau
linas Epistolas,

Vtinam hæc in omnes omnī lingua
essent transfusa, vt non solum a Schy
tis & Hybernis, sed a Turcis quoq; &
Saracenis legi cognoscic; possint, Esto
riderent multi, at caperent aliquot, Et
quis vsque adeo furit, vt audeat, ob id
verbū dei subtrahere, quod incredulis
Iudeis scandalum, gentibus autem ful
ticia videtur? Nunquid propter aliquo
rum contemptum, Euangelium, dei vir
tutem, silebit? vt accensam lucernam
sub modio abscondamus?

Eckius pugnat cum scripturis c.v.ij.

dum taxat inculcat,

Petrus homines prophetarum testimonio, de Christo perhibito
ad sui scrutationem accedit,

Eckius si quam ad scripturarum prophetas & apostolos fauillam
habent simplices Idiotæ, seductionis aqua refrigerat & extinguit

Acto. x.

Ecki⁹ & S. Pe
ter depugnat

Acto; decime.

Christus dixit Scrutamini scripturas, illae de me testimonii prohibebit. Ioan. v.
Eckius contra declamat, Sciscitamini Aristotilem, Item vobis non licet Christum
ter legere scripturarum archana postremo nolite scrutari literas dei, disputatione a
Christus iterum, Ques meæ vocem meam audiunt, Eckius an doritur
tichristus oues Christi, vocem gentilium audituras obblaterat,

Moses saeuere tibi etiam o simplex minitur, Si non audieris Cœtra Mosen
Eckius antimoses in morte e Belial, simplicibus benedit, si aliquot tam Eckius
tummodo, sed non omnes, omnium scripturarum literas percutient.

Moses & Iosue conuenientibus cunctis filiis Israel leges coram Et Mosen &
omni populo tam viris, & Mulieribus, Paruulis & Aduenis legēda, Iosue Eckius p.
& exemplo & præscriptio docent, vicax assūtus.

Eckius librorum dictorumque sanctorum multa multis & paruulis
& aduenis & mulieribus virisq; abscondit
Paulus electionis vas scriptis, Educate filios vestros in institutione graditur
& admonitione Christi domini, hoc est in corda & animos filiorum Ephesi vi.
ingeratis domini præcepta,
Eckius nenniarum pertusum vas, nedum filiis talem educationem in-
uidet, sed etiam viris negat licere vulgaris, ut rusticū erudiat rusti-
cus, quinimo palam dixit, non esse ea dicenda populo, quæ tractant
in schola calamitosi Theologistæ, Et quod extrema reor esse demen-
tia Hæresim olencia, spargit in vulgus Christi quorum in scholis
se puduit

Congregatus erat populus quasi vir unus in platea, Quid aetū, .ij. Esdræ. viii
Attulit librum legis coram multititudine virorum, & mulierum, cu-
ntis qui poterant intelligere & legit in eo aperte in platea
Sed quod fecit Esdras in platea, hoc in templo facere dignatur Quod fecit in
Eccl. ius, Q. quod Esdras docuit coram omni populo, qui velut unu^o vir platea esdras.
fuit coactus, illud, illius p. nucleus, ad Christi populum, conuenienter hoc negat in ec-
in unitate spiritus fari detrectat, cleis faciendit
Leuitæ silentiū in populo fecerunt, & legerūt in libro legis di-
stincte & aperte ad intelligendum, & intellexerunt, cum legere, At
nos Osimplices, O rudes, O miseros, O Christianos infelices Ius-
dei, non audemus legis verba vel audire, quam lo Eckius pro filio
tio, turbulentiam, pro claritudine ad intelligendū, fuligines sui pecto-
ris obsfundit, quando non legis verba, sed figura hominum clamat,
quando non distinguit, sed verba dei confundit, Imo penitus subtra-
hit,

Nunquid & tu Iosue, fidelis dei minister, rem Eckio deridicula-
fecisti, dum saxeo monumento, velut teste, nunc p. intermorituro, ve-
hementer testabaris, te omnia legis verba populo dixisse,
Quorū enim perrinebat, grandem adeo lapidem, ceu testem, præ-
dicatae (per omnia) legis, quer cui, longea perinde vita, subdere, Non
est Eckio Judice nec eum, omnia legis verba, omnem in populi trāf Eckius infelle,
fundere, Porro vt Eckius infelix disputator videat se cum Christo, disputat
cum prophetis, cum Apostolis & omnibus omnium literarum salua-
toribus atq; tecum Iosue, horridum ingensq; bellum cōmitere & in-
extricabilem conseruisse manū, Verba textus capite ultimo Iosue po-

sita subieci, quæ sunt hæc. Scripsit qnq; oia verba hæc in voluntate
legis domini, & tulit lapide pergrandem, posuitq; eum subter querum
quæ erat in sanctuario dñi, & dixit ad oem populū, En lapis iste erit
vobis testimonium, q; audieritis oia verba dñi que locutus est vobis, ne
forte postea negare velitis & mentiri dñi deo vestro,

Protelta flosue se oia dñi verba retulisse

& lapide & qui rcū testes ponit

Quod testimonium allatur, est Eckius aduersus dei plebe sese,
ba legis oia recitas; qn eā reputat indignā, vt a Theologo quid
quid lex habet, audiat. Certe quod ad Eckius attinet non mentiet popu-
lus, se nō audisse legē Euangelicam, cuius fuit umbra lex vetus.
Paul⁹ gētū doctōr sic ad Romanos scripsit & Grecis & barbaris, sa-
pientib⁹ & stultis debitor sum, ita quantū ad me attinet paratus sum
vobis q; qui Rho: estis euāgelizare, nō enī me pudet Euāgelij Chil-
ba⁹.

Eckius sophistax vindex sic ad me Lypsiā in disputatorio loq;
ba⁹, Putas dicēda populo quæ in scholis dicim⁹. Nō ergo oibus se de-
bitor fatei, quoniam nec Barbaris, nec ineruditate plebi Euāgeliā
precepta suades, se sophistax matrē et debitorē efficit oīm miserrimū

Christ⁹ sui ybi subscriptores, nō seruos sed amicos appellauit, ob
id vnicē, atq; p̄cipue, quod oia, quectūq; a patre audiuerat illis mani-
festa fecerat,

Ecki⁹, inuisissimus seruulis iuifiores et nos vult, & ob id multas
perdit opas, vt opinione æmulemur dicēta, simplicib⁹ et insipicētib⁹
& stultis nō esse oia dicēda, quæ in sacris codicib⁹ sunt emissia, contra
Christū qui ait, oia quectūq; audiui a patre ea vobis nota feci, ideo nō
dico vos seruos sed amicos, Q uales amiculos?

Frates, sorores, matres

Sed respōdet Eckus, OHO, Christ⁹ ad apostolos loqui, et quid
de simplicib⁹ & insipicētib⁹ vel dictū vel cogitatū aedes yl suspicari.
Mi Ecce qui fit, q; rā insectatē Simplices nos odis? Nūdemōstra-
ui, ea q; Christ⁹ (etiā clam & in occulto) docuit Apostolos, ad nos
prinere in Simplices subinde traducenda perspexi pridem ysuriam
et imposturāq; facessat fallax artificū, Nepe nō vsquicadeo cōniueo,
ne specum. Eci⁹ queā cōspicari, in quo Iudeor⁹ lapides, rāq; p̄fici-
rat, vt referiat, video quē in manu lapide tenet, tālumq; in p̄tēo ner-
uo, velut rimā fulmine rupta micās. Sed non offendamur, pergam⁹
videre, q; Eck⁹ armis fulminare potest, medios eat ipse per hostes

Tacitis occurrit obiectiōnib⁹ atq; occupā-

tur quæ cōtra dici possunt. ca. ix.

Criptū ē inquit Eck⁹ Mathei ca vij, Ne detis scim can-
b⁹, et ne pieceritis margaritas ante porcos, ne quādo hi
conculent pedibus suis, Ergo ad homines simplicianos
ac barbaros & insipientes no n iactamus illud nobile
margaritnm, quod est dei verbum, quod in solis scholis
sub spinis

Paulū obruit
Eckius

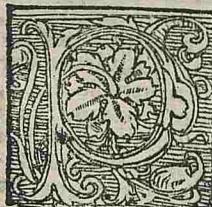
Ecc⁹ sophista/
rū macer et de
bitor
Ioannis. xv.

Cauillū Eckij
preripitur

Ne detis sanct
um canibus

FO. XVII,
sub spinis est floridū, sub sophismatis vegetum, sub cucullis amplum
et mirificū,

Iusta talione Eckius, ex hominibus qui
facit porcos, remuneratur. c.x.

Reuidi sagittam cruciabilē, quæ nō modo sim-
plices & illiteratos Christianos illidit, cruentat,
verum etiam brutum in bestiā transformat, Non
irascatur Eckius hō in irascibilis omnino, si En-
thymema procax & nequam & viciōsum, in vē-
trem eius caputq; retorlero, Nēpe rectius sifar-
gutaretur,

Eckius homo
irascibilis

Margaritas in porcos ut proīciamus veta-

mur,

Eckius sophista, & id genus homines, sunt porci bipedes

Sophistæ por-
ci bipedes

Ergo ante sophisticos porcos Eckianos, ne iaciam⁹ margaritas
caendū valde. Syllogismus est, ex Eckiana modestia profect⁹, quā
ipse, a se exorsus aduersus nos simplices, parua memoria, ingenioque
despicibili propadiosos, at verbi diuiti cupidissimos iactauit,
Incipiat Eckius a nobis et inferat contra se, quia simplices Christ⁹ ne-
quaç⁹ porcis comparauit, Q[uoniam] inimo ad simplicitatem suos inuitat, Sic
enim eius prophetā Asaph scripsisse vidim⁹, Attende p[ro]p[ter]e a[n]teus le-
gem meā, inclinate aurē vestram in verba oris mei. audiunt ergo in-
cline & humiles aures, nō superbae, nō proculcatæ & duræ, Sic etiā
Christum dixisse scriptura testatur, Estote prudentes sicut serpentes,
& simplices sicut columbae, Q[uoniam] hisce verbis poposcit simplicitatem
nisi hominū in gemitibus cordis sui, & spiriū, verbū dei scripturā,
que sanctā audientiū: cui cognatam apposuit serpentinam prudentiā,
vt mundanæ situs scientiæ detergantur, qua hominū corda velut inglu-
cie sordescunt, & tanç⁹ hyberno situ obducunt, diuinac⁹ mysteria nō
capiunt, Animū enim liberū, mentēc⁹ vacuā, & cor solis diuinis præ-
ceptiunculis inuigilans requirit. Ad ista autem nō peruenit, nisi exu-
ta nostra prudētia, vt ceu depulso impedimento, nitida simplicitate
vernemus, Iccirco neutic⁹ simplices respuit Christus, neq; & qui para-
uit porcis dei verbū contemnitib⁹, aut mūdanæ sapientiæ velut tur-
pissimo ceno inuolutis, Neq; paruulos reiecit, quoniam paruulorum
mores adeo necessarios esse diuinorū verbōs auditori lectoriq; dicit
vt prorius nullus esse queat, nisi paruulus effectus, Verba saluatoris
Matthei. xvij. posita hæc sunt, Amē dico vobis, nisi conuerſi fueritis
& efficiamini sicut paruuli, nō intrabitis regnū cælorum, Q[uod] si soli
paruuli sublimitatem cælorum indispicuntur, multo magis est necesse
rit, audidores verbi dei paruos esse, Q[uando] etiam ita scriptū legim⁹,
Auditui meo dabis gaudū & lacticā, & exultabunt omnia ossa humili-
ta, Itē, Ex ore infantū & lactentium perfecisti laudē tuam, pp
ter inimicos tuos, vt destruas inimicū gratiæ & vltorū impudētiae,
Impudenter ergo temereq; intulit Eckius, margaritū fidei, hoc ē
Verbas scripturarū, non, else in simplices, paruulos, plebes, & Idiotas

Psal: lxxvij

Mat: x.

Prudētes sicut
serpentes.

Porci dei vbu
contēnunt vel
nō agnoscūt.

Paruuli

Math. v. xvij

Psal: l.

Psal. viij

Margaritū

Fidei

E

faciem la. Nam simplices religiose aderūt dei verbū, reuerenterq; suspi-
ciunt, & summa reformidatione exosculantur, Argutatores autē nūc
nō in sincere diuinā scripturas tractant, & nūc nō suis spinetis ob-
sepiunt, cōmiserentes cælū terra, diuinū verbum humano figmento,
triticū paleis, aurum luto, qui deteriora pro optimis, e doctrinis Eccl
siasticorū excerpunt a se & tanturq;. Illi sunt de quibus dicit Apostolus,
Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudētum reprobabo, &
Stultam fecit deus sapientiam mundi, cui placuit per stulticiam prædica-
tionis saluos facere credentes. omni namq; credēti, Iudeo, Græco, Bar-
baro, Idiotæ, simplici, stulto, illiterato, rustico, mulieri, parvulo, acillæ,
aduenæ, verbū dei, dei virtus est, Neq; nobiles, neq; prudentes, neq;
sapientes vocavit deus, Sed stulta mūdi elegit deus, vt confundat sapi-
entes, & infirmas, vt confundat fortes, Rectius igitur formidādos do-
cuissē Christus estimatur, qui ventrem sapientia plenū habent, Et
sapientes & fortis porcis cōtulisse, quādoquidē spinosis syllogismis
legem dei inuolutū, atq; eam ad hominū sapientiam flectut, illiq; de-
seruire cogunt, ex domina ancillam facientes.

aufferre palliū Anima in cantorū libro, iuxta sensum Ambrosianū dicit, Inue-
animæ quid sit nerūt me custodes ciuitatis, tulerunt palliū meum, Quale palliū Phis-
Ambro: de losophicum habitū, vt nuda simplicitas cōquireret Christum, Q uia
virg: li. iiij. col: nemo potest amictu vestitus philosophiæ, in habitu scientiæ facula-
xxviij.
Col. ii. tis Christum videre, & bene tollitur ei amictus philosophiæ, ne quis
eam per philosophiam depredetur, Adhortatur nos iuxta Paulus di-
cēs, Videte, ne quis vos depredetur per philosophiam & inanem fal-

Cauendi philo latiam, secundū traditionem hominum, nō secundū Christum, Magis
sophi. igitur illos caueam⁹, qui magnā philosophiæ partem, veluti voraces

Sola Christi gurgites imbibent, Item & eos timeamus, qui traditiones hominū
traditio est in qualibet industria, et quovis Marte propagatas callent, In cōtempla-
contemplatio ne discendi vī
ne diuini. tione est sola traditio quæ secundū Christū existit, Philosophia ve-
ro, hominū, traditiones tantum absunt ut Christiano sint vtilis, q; alienissimæ artes, Sunt profecto humanarū scientiarū gnari, Simplici-
bus et ineruditulis, hac supellecstile inferiores, atq; ea ipſa, ab una dei
philosophia remotiores, Et cauendū est mirum in modū, ne iuxta mū-
di philosophiam, quæ intus cubat, quicquid hauriant, coaptent, & pe-
dibus sacrosanctā scripturam (pedibus inquam infectæ voluntatis)
proculent, Pessum eat Eckiana superbia, Simplices ob imperitiā ab
auditorio dei summo depellens, abeant derepēte tumidi philosophi,
quando ij sunt maximopere exhorrendi, Ennianum Neoptolemum
probant non pauci, qui dixit philosophandum est paucis, nam omni-
ti p; eam ingurgitandam.

Ethnicū hoc iudicio Christianis feliciores & propinquiores, scri-
Philosophia pulos philosophiæ rident.
nostratiū, non Ecce autem Christianæ beatitudinis immemor, philosophiæ
coaptat sed ali immersa scopulis cerebra, nudis hominum cordibus ita anteponit, vt
enata dei ver simplices Idiotas parum aptos, ad audiendas dei candidasq; scripturas
bo discendo. pronunciare nihil vereatur, Vx illis Pharisæis Eckianis, qui diuīs

tes philosophis exortibus præferunt, qui personas accipiunt, qui claudunt regnum celorum ante homines, Vos enim non intratis, nec introeuntes finitis intrare. Vix, quod parvulos & simplices, nudos & vacuos, & ob id dei verbo preparatos, sacrarum literarum noticia spoliatis, atque impeditis, et in verbo dei scandalizatis, Mutate propositum & mutabitur vox, Utinam possem Eckium a maledictis eius modi eximere, At si ego dissimularem, malingnitatis reus fieri, et lapides imbelliam incicerent.

Iccirco largiatur Eccles, eadem et altissima scripturæ eloquia populo referenda, cunctisq; Christianis, nisi forte natos excipiat bimaculata cipua saepicule inducta

Cæterum, quod de canibus, auersos mordentibus dixit Christy, non vereor. Eccliam in simplices Idiotas faculaturum, nisi malit Canis fieri rabidus in lapidem saeuens, & ingenti latratu, ignauiam suam occultans.

Sed haud me fugit Eckium dicturum, se tale argumentum non somniasset, Fortasse hoc Echij dicet

Cui ipse respondeo, licenter hoc ipsum negare, & fieri posse, ut hominem homo fallat, deum vero nemo,

Maiori fortasse honore, Simplices Christianos cohonestabit Ekius, q; canum titulo, nisi forte Alexandri Regis canis fortitudine illis attribuere conetur, qui et viribus & astu valuit, Canis Alexandri Obluctatio Ekiij

At hunc proculdubio latratum efflabit Echius, Adhuc non esse simplicibus & parvulis & illiteratis, summi Theologiae sermonem producendum, Nam textus est vrgentissim⁹ Matthei capite decimo & tertio, Discipuli dixerunt Christo, Quare in parabolis loqueris illelis videlicet turbis, Respondit Iesus & dixit, Vobis datum est, nosse mysteria regni celorum, illis autem non datum est, & post pauca rursum, ait, Propterea in parabolis loquor illis, quia videntes non vident, & audientes non audiunt, nec intelligunt. & paulo inferius, Vestri beatitudines sunt oculi, quia vident, & aures vestrae, quia audiunt, Proinde, perpendas dicet Echius, q; illico contextu legitimus, Amem dico vobis, quia multi prophetæ & iusti defuderaverunt videre, quia videntis, & non viderunt, & audire, quæ auditis, & non audierunt, Hisce verbis, velut auulis ab aceruo saxis depulsam vides turbam, ab intelligentia parvam, Imo quod durius est, Etiam prophetas & iustos, hoc est, sanctos & doctos laicos ab auditorio, vbi nodi prouerbiorum excutitur inuitus ac nolens largieris rejici, Neque cupio ab unoquilibet id precario impetrare, velit, velit, admittet, non esse cuncta cunctis inuulgada Hic triumpfat Echius, cui hoc telum dedi ne rebuceret.

Repellitur Eckianus micro
transferturque, capi
te vndeclimo

VRIORE mihi spicula, dentatoque rictu, insulat Eckius, homo haud quaquam imbellis,

E ii

Quintus Atteij frater, qui ingenitū in numerato habebat, neq; sine monitore rasebat, primus certe præfatur, & vltimus vix raset, hoc artificiū etiam si infidiosum et muliebre est, ille iactatissimus iactat, & eo se triumphū in disputatione Lipsica trūphasse scriptitat, Ego quidē arbitror Eckium fiducia tanti argumenti, digitulū dentibus premerc, diductis aduorsum labris, facile nāq; quēnis ridet, qui sibi dum taxat ociose placet, At pñnam in foribus, & securi ad radices positā, in dñi spe, sublati deinde signis, amoliri conabor,

Primum admiror Eckij supercilium, qd' Christianos simplices noua contumelia cōspurcit, diuidit eos eiusmodi fore, qui nō debeat intel ligere Euangelicas parabolas, Nescit quæ Christus docuit discipulos, in nos simplices & Idiotas, cum lumine transfundēda: si dubitat, desti nata intūdia dubitauerit, Nempe quæ in tenebris Apostolia Christo, ea nos ab Apostolis illustrata, dilucide audimus, quæ dixi yobis, ait Christus, in tenebris, hæc dicit in luce.

Præterea non queo nō oclamare contra superbissimos Theologistarum tumores, in loco Apostolor, nullo invitante, vltro discubentibus, Tales enim antique cernimus obiurgatos, q; in primos accubitus, vltro cōmune hoīm simplicit̄ et Idiotarū cōditionē, se sponte ponebāt, Hodie phariseorū successores, volvit soli maximisq; videri, et nequaq; cū minimis internumerari, demōstrant sophistæ & exhibeant, prælationis exemplū, quo valebūt probare, se ad eum ordinē ascitos, in quo sunt ij, qui aures habent & audiunt,

Porro, relegatis huiusmodi questiunculis, Verba Christi, quæ obrutus prosequar, fateor Christum parabolis doctrinam suā intermixisse, interim absq; velo proposuisse, At id prorsus infitior, Aliquid ver bosis concionatoribus concreditū, quod populū dei celare debeant,

Num in eodē capite Mat. tertio decimo legimus, posteaq; Christus aliquor paræmias denarrasset, Apostolis dixisse, Intellexisti hæc omnia? & ihs respondentibus, Etia domine, Christū demū adieciſſe, Propterea, omnis scriba doctus, ad regnum cælorum similis ē homini patrifamilias, qui de thesauro suo noua atq; v etera depromit.

Videte patroni celeberrimi, vtrū Eckius caput illi telo illisit, quod in pectus hoc iaculatus est: Tanta est luce sermo postremus assumpti capituli perfusus, adeoq; cōspicu, vt lippientes oculos eo addicat, vt assentiamur coacti, Aplis tum diuīorū verborum prædicationē delegata, cū Christo cunctati, an omnia intellexissent, respondebat, etiā dñe, et legē protinus adiectā, vt tam vetera cū noua e thesauro scripturarū expromat, Scribisc; & sinu proferentib; & noua & vetera omnes accipiāt, Hoc est quo; p; prædicare in lumine et tecto, quod explicatim & aperte verbum dei loqui, Eat nunc Eckius & aliūde mutetur sagittas, Nam constat plebem & turbam omnia audiuisse,

Iccirco concludam, Esse dicenda omnia, etiam si sunt, qui necdū capiunt, Quomodo enim verbum dei seclus viam cadet, nisi sunt, qui non intelligant & habeant accipitres quod seminatū est ex corde diri pientes semen, Quomodo semina diuini verbū in saxosam venienter ram, nisi sint qui audiant, & radice careant, Veritatum nerūmpere;

Eckius altitudine sententiarum, quas Augustin⁹. super illud Matthei. scripsit, aures habent & non audiunt, ideo opera allumendi supersedi.

Addamus q̄ e parabola sagenæ in mari factæ, & ex omni genere p̄f cium contrahenti, pleriq̄ sacram scripturam capiunt, dicentes, illā & bonos & malos contrahere, sed relinquamus abigua, hæc etenim nihil possunt facere certum, Cum natura sit omnium argumentorū, per ea quæ certa sunt, dubijs fidem afferre non dubiam, Assumat igitur aduersarius documenta manifesta, & obstrepatur viciq̄, possunt multa, videbicer tēpus, locus, & mysteriū, prolati vim argumenti trāferre. Hac, (super omnibus quæ tetigī) fungar regula, dubijs certa esse potest, item ambiguis manifesta minime extenuari, Iccirco erumpet Eckius, opinor, pondere argumentorum manifestatio re, adelecturus arcem, quæ me defendit.

Sagena contra
hens ex oī gñē

Ambigua ad
probandū in
utilia sunt

In argumentis
attendā, tēpus
loc⁹, persona &
mysteriū pro
desse

Argumentū de prædestinatione nō prædicanda parum doctæ plebi, e sinu

Augustini prolatum, c. xiij.

VGVSTINI sententiā, quam Eckius in me tor
quere possit in libro de bono perseueratiæ capi-
te xxi. emissā, huic chartæ illiuī, yba ei⁹ hec sunt,

prædestinatio
scilicet

Nō prædicādū
Sicut quidam
Lipsiæ nebulo
rhytmatisat.

Quæ tamen non ita populis prædicanda est, vt apud imperitā vel tardioris intelligētiæ multitu-
dinē redargui quodāmodo ipsa sua prædestina-
tione videatur, sicut redargui videtur & præsci-
tia dei, quā certe negare nō possunt, si datur hominibus, siue dormia-
tis quod vos præsciuit, qui fallī nō potest, hoc eritis

Dolosi autē vel imperiti medici, est etiā vtile medicamentū, sic
alligare, vt aut nō prospicit, aut obsit,

Sed dicendū est, Sic currite, vt comprehendatis, atq̄ ī ipso cursu
vestro ita vos esse præcognitos noueritis, vt legitime curritis, & si
quo alio mō dei præscientia prædicari pōt, vt hoīs segnitia repellatur. Dicendum

Huic, ad cumulū Eckianæ verbositatis paren-

dū subdidi verba Aug. sup eadē re, eodē

lib. c. xxij. edita, c. xiij.

Quāvis ergo ita se habeat de prædestinatione definita sententia volun-
tatis dei, vt alij ex infidelitate, accepta voluntate obediēndi conuertan Aliqui nō fide-
tur ad fidem, vel perseuerent in fide, les accipiūt vo-

Cæteri vero, qui in peccatorum damnabilium delectatione re- luntatē vt cō-
morantur, si & ipsi prædestinati sunt, nondum surrexerunt, quia non uertantur
dum eos adiutorium gratiæ miserantis erexit, Prædestinati

Si qui enim nondum sunt vocati, quos gratia sua prædestinavit male viuētes p
elegendos, accipiant eandem gratiā, qua electi velint esse & sint. dei gratiā non
dū lunt erecti.

E ij

Si qui autem obediunt, sed in regnum eius & gloriam praedestinati non sunt, temporales sunt, nec usque in finem in eadem obedientia permanebunt,

Nō isto modo dicenda. Hic Eccl⁷ gestet quia & ba nō sententi as curat. Ex vobis alii qui peribunt. Eccl⁷ loquuntur prædicatores, hoc ppen dat Eccl⁷. Nō dicendū cōcioni, aliqui ex vobis non credunt. Sed dicendū oēs ex prædestina tione de infide litate ad fidem uenistis.

Quis ergo hæc vera sunt, non tamē isto modo dicenda sunt audientibus multis, ut sermo ad ipsos etiam conuertatur, eisq^z dicantur illa istorū verba, quæ veltris literis indidistis, & qua superius c. xv. interposui. Ita se habet de prædestinatione definita sententia voluntatis dei, ut alij ex vobis de infidelitate, accepta obediēdi uoluntate, veneritis ad fidē. Quid op^z est dici, alij ex vobis? Si em̄ eccl⁷ dei loqmur, si credētib^z loqmur, cur alios eorū ad fidē veniſſe dicētes, ceteris face re iudicamur iniuria, cū possimus congruentius dicere, ita se habere de prædestinatione definitam sententiam voluntatis dei, ut ex infidelitate veneritis ad fidē accepta uoluntate obediēdi, et accepta pseueratiā manearis in fidē. Nec illē qd sequit^z est oīno dicendū, id est, ceteri vero qui in peccatorū delectatione remoramini, ideo nōdū surrexistis, quia neclum vos adiutoriū gratiae miserantis erexit, cum bene & conuenienter dici posset & debet. Si qui autem adhuc in peccatorum damnabilium delectatione remoramini, apprehendite saluberrimam disciplinam, Quod tamē cum feceritis, nolite extollit quasi de operibus vestris, aut gloriari quasi hoc non acceperitis, Deus est enim qui operatur in vobis & velle & operari pro bona voluntate, & a domino gressus vestri derigantur & eius viam velitis, Item quod sequit^z & dicitur, Verum tamē, si qui estis nondū vocati quos gratia sua prædestinaverit elegendos, accipieris eandem gratiā qua velitis & sitis electi, durius dicitur qd dici potest, si nos nō quibus liber hominibus loqui, sed Christi eccl⁷ cogitemus, Cur enim non potius ita dicitur, Et si qui sunt nondum vocati, pro eis ut vocentur oremus?

Fortassis enim sic prædestinati sunt, ut nostris orationibus concedatur, & accipiant eandem gratiam qua velint atq^z efficiantur electi: Iam vero quod illis verbis connectitur, miror, si villo mō potest in populo Christiano quisq^z infirmus patienter audire, cum dicitur eis,

Et si qui obeditis, si prædestinati estis reisciendi, substrahent vobis obediendi vires, ut obediare cessatis,

Hoc enim dicere, quid videtur aliud esse, qd maledicere, aut mala quodāmodo prophetare?

Sed si & de his qui nō perseuerant aliquid placet dicere, vel necesse ē, cur non poti⁹ ita saltem dicitur, ut paulo ante dictū est, primū, ut nondū dum de ipsis qui in populo audiunt, hoc dicatur, sed de alijs ad ipsos, id est, ut non dicatur, Si qui obauditis, si prædestinati estis reisciendi, sed si qui obaudiunt, & cetera, per verbū personam tertiam dicantur, non per secundam,

Præterea & hanc dicendi rationem veluti naufragam & ieiunas auertem aures obiurgat, ac i⁹ improbitatis insimulat, dum plaric⁹ verbis secundæ personæ ad populum crepant,

Si qui obeditis, aentes, si præsciti estis reiisciendi, obediare cessabitis. Nē pe hoc verissimum est, ita sane & improbissimum & importunissimum

Concionator nō loquitur quisbus liber sed Christianis hominib^z qd non pedit hoc, in terim duri⁹ loquitur

& incongruentissimum, non falso eloquio, sed quod valetudini humanae infirmitatis non salubriter applicatur.

Responsio & translatio superiorum in speciem obseruentium, c. xiiij.

Aud difficile cuiuspiam foret, cuncta quae memorauimus supra, vno solo responso diluere, hoc modo, quod ne volum e superiorib⁹ dictū vel indicet hūc sensum vel contineat, quem Eckius Lipsiae paciter effluit, dicens, nec non esse dicenda in cōtionib⁹ eadē plenibus quæ in scholis. Nec ex omnib⁹, nec ex iuris gulis, sūp̄ ascitis fieri potest, Authoritates sacrae scripturae ad prædestinationem pertinentes simpli cibus & idiotis & agrestib⁹ hominib⁹ occultadas, sed nūnq̄ dūtaxat ad id omnia, atq̄ pro eo cōcurrunt omnia superiora Augustini, ne cōtionatores scripturas in tertia persona loquentes, in secundas variēt psonas, ampliā scripturarū verba cōtrahant, atq̄ sub detrimēto ex p̄mat̄ quasi solis cōcionatorū auditorib⁹ sint dicta, Nēpe quod vel rustici est, & hominis non parum indiligētis, legēq̄ declamatoriā nesciētis aut certe negligentis,

Eckius ex mō
prædicandi in
fert ad nō præ
dicare simpliciter

At propter sui
cōfūsiōē dissimilabit argu
mentū prae
dens

Medic⁹ impe
ritus
Cōcionator in
doctus

PREterea, quemadmodū vel maligni vel indocili fuerit medici, mendicamentis abuti, neq̄ ita applicare, ut pro sint, Ita ediuero nebulonis est, pro medicamine rapidum venenum largiri, aut prorsū nullū medicari morbum,

Diccam ergo cōfidēter, futurū cōmodius, si poscente vel exigēte prædestinationis materia, quæ saepulce frequentērē se offert in animo præsenti, Euangelica & Apostolica & Prophetica docue, rint, ne ad latum, quod dicit, vnguem abcedētes a scriptura, quæ nec falli nec fallere potest, salubrius fuerit profecto hominem e veritate teria obtulerit, pendere, q̄ in se spem transferre,

Nullam vereamur multitudinem, syncretice scripturam explicaturi.

Mauit Eckius in fano docere hominem ex naturalibus absq̄ gratia opera bona facere posse, s̄q̄ gratiam vere prædicare,

Exhorret Augustinus, multitudini quamlibet rudi gratiam male & diminutre concionari, q̄ blanditia virium, in infelicitissimam sui spem reuocare. Hoctamen Eckius fecit sciens, quod ego pernitiosum auditorib⁹ esse, in libro de gratia & libero arbitrio testimonis scrip turarū comprobabo, conuulsurus & infirmaturus peruicacem illius petulantiam,

Nunc quod huius est consilij, verbis Augustinianis demonstrabo, prædestinationis se ferentes scripturas, multitudini plane dicēdas, Augustiniana in secundo librorum de bono perseverantiae capite vii, cesso secundo in fine hæc sunt,

QVONIAM de vita æterna (quā filijs promissionis promisit non mendax deus ante tempora æterna)

Aug: de bono
perseverantiae
c xxij.

Deus facit nos
perseuerare
in finem
Cur metuim⁹
prædestinationis
nō p̄dicare, si
cut eā scriptu-
ra p̄dicat veris⁹

nemo potest esse securus, nisi cū consumata fuerit ista vita, quæ tentatio
est super terram, sed faciet nos perseuerare in se v̄sq; in eius vitæ finē,
cui quotidiæ dicimus, Ne nos inferas in temptationem
Hęc autē et hui⁹ modi cū dicitū, siue paucis Christianis, siue multitu-
dini Ecclesiæ, cur metuim⁹ prædestinationē sanctor̄ & verā dei gra-
tiam, id est, quæ, non secūdū merita nostra datur, sicut eā sancta scrip-
tura prædicat prædicare;

An vero timendum est, ne tunc de se homo desperet, quādo spes
ei⁹ ponenda demonstratur in deo, non autem desperaret, si eam insepi-
sima superbissim⁹ & infelicissimus poneret? Atq; vt inā tardi corde & in

Hic Eckianū acutē retūdit
acutē retūdit
Orationes Ec-
clesiæ ad argu-
mētationē pos-
funt assumi cō-
tra Eckū qui
gas risit

firmi, qui, vel nondum possunt lcripturas, vel earum expositiones in
telligere, sic audirent vel non audirent in hac quæstione disputationes
nostras, vt magis intueretur orationes, quas semper habuit & habebit
Ecclesia ab exordijs suis, donec finiat hoc sæculum.

Huc v̄sq; Augustinus.

Postremo, non esse vel tacenda vel neganda præscientiæ atq; prædesti-
nationis sacra mysteria, p̄ in sequentia cōprobat, Etiā sī sunt, qui au-
ditis istius modi scripturis, dorsum deo aduant, & verā relinquant
viam, Semper enim, quā p̄ errores obseruant hominibus, propter præ-
destinationis imperitiam, Ipsa libere crebre p̄ est prædicanda.

Aug: de bono
perseuerantia
ca. xv.

Augustiniana, quibus hæc probari queit, ex capite quinto & de-
cimo eiusdem libri descripsi, quæ sī habent,
Sed aiunt vt scribitis, neminem posse correctionis stimulis excitari, Si
dicatur in cōuentu ecclesiæ audientib⁹ multis, ita se habet de prædesti-
natione, definita sententia voluntatis dei, vt alij ex vobis de infidelitate
accepta obediēti voluntate veneritis ad fidem, vel accepta perseueratiā
maneatis in fide, ceteri vero qui in peccatorū delectatione remorami-
ni, ideo nondū vos surrexistis, quia necdū adiutoriū gratiæ misericordiæ
erexit, Verū tñ, si qui estis necdū vocati, quos gratia sua p̄destinaverit
eligiendos, accipietis eadē gratiā qua uelitis & sitis electi, Et si qui obe-
ditis, si prædestinati estis rei sciendi, subtrahentur obediendi vires, vt
obedire cesseritis,

Respōsio ad p̄-
dicādi modū

Ista cū dicitū, ita nos a cōfiteda dei gratia, id est, quæ nō secūdū merita
nostra datur, & a cōfiteda secūdū eā prædestinationē sanctor̄ deter-
rere non debent.

Etiā durius quispiā & con-
tra modū supe-
rius tra litum,
p̄dicarer, deter-
reri plebs dei
non debet

Sicut non deterremur a cōfiteda præscientiæ dei, si quis de illa po-
pulo si loquatur vt dicat, Siue nunc recte viuatis, siue nō recte, ta-
les vos eritis postea, quales deus uos futuros esse præsciuit, vel boni si
bonos, vel mali si malos,

Propter impi-
os nō est l' fal-
sum dicendū p̄-
fida præde-
stinationis

Nunquid em⁹ si hoc auditio, nōnulli in torpore segnicięg uertant,
& a labore proclives ad libidinē post cōcupiscentias luas eant, ppter ea
de præscientiæ dei, falsum putadū est esse qđ dicitū est, Nōne, si deus
illos bonos futuros esse præsciuit, boni erūt, in quāta libertate nunc malig-
nitate versentur, si aut̄ malos, mali erunt, in quātalibet nunc bonitate
cernantur?

Fuit quidam

Fuit quidā in nostro monasterio, qui corripiētibus fratribus, cur quæ Cōfirmat ex
dam non facienda ficeret, & facienda nō ficeret, Respondebat, qualis
cunq; nunc sim, talis ero, qualem me deus futurū esse præscivit, Qui
profecto & verum dicebat, & hoc vero non pficiebat in bonū, sed
vſqueadeo profecit in malū, vt deferta monasterij societate, fieret ca-
nis reuersus ad suum vomitum, & tamen adhuc qualis sit futurus, in-
certū est, Nunquid ergo, ppter huiusmodi causas, ea quæ de præscie-
tia dei vera dicuntur, vel neganda sunt, vel tacenda, tunc scilicet, quā
do si non dicantur, in alios itur errores, Hic habes & inuide tu præcep-
tor petre Nappe bachi causas cur a scholasticis desciverit Carolostadi?

De castimonia & scripturarū cādore & quæ admodum inuulgari debebunt, c.xv.

AMETSI ex superioribus, quæ conmemorauit, cui
bet obiū sit, qmnia sacræ scripturæ monumēta
Christi populo ad audiendū dei verbū retegi delhe-
ant, & nihil sit tam arcātū & absconditū, tam altū
& nobile, quod concionatores Christianū gregē cæla-
re queant (maxime euāgelicis literis, apostolis epi-
stolis, dicendorū materias istiusmodi, vel exigentibus vel suppeditan-
tibus, vel in spetiem præstantibus)

Quinimo, secretissima veteris legis mysteria, nouæ legis lumi-
ne quasi nitidissimo Phœbo perfundere & illustrare & mutuo vetu-
stis antiqui testamenti translationibus & allegorijs tanq; stellis qui-
busdam nouū testamentū exornare, officij prædicatorijs, vel explicato-
ris literarum proprium existit,

Quod Paul⁹ apostolus ad Ephesios saltē subaperuit, quando Christi
virtutē priorib⁹ sāculis multisq; prophetis incognitā, Apostolis autē
perspectā, atq; oīb⁹ Christifidelib⁹ inculcandā, summo opere suadet,

Proferat qui porest & scripturis Christi virtutē & ostendar deinde
quæ sint populo subtrahenda, & doceat, quas scripturas possit plebs
ignorare, vel in sui perniciem adfirmabit, Christi virtutem & spiritū
concionū alpergere fas nō esse, Dabit igitur Eckius, scripturarum om-
nia & cuncta, et singula testimonia in populū transfundenda sitien-
tem, velut puros & liquidos latices.

Quatenus licitū sit, extranea sacrī cōmiscere . ca. XVI.

T vero difficile taciturū Eckium puto, Obstrepet
enim rursus & hoc ostentabit saxū, Scriptisse au-
gustinū Christianis licere, vt philosophias gen-
tiū, atq; dicta Etnicorū, velut ab iniustis posse
tibus detenta rapiat, hocq; significatū per figurā,
tanq; per scripturam hanc incelebrē, quod Israhe-
lia ex egypto profecturi vasa, Aegypticum
vestesq; mutuati sunt, spoliates Aegyptiū sed i ma-

Cōfirmat ex
emplo (qui dā
fraterculi Au-
gustiniani, qui
audito, pende-
re oīa e diuino
nutu, abiit re-
līctō ordine.
Audit̄ Theo-
logistæ et Pe-
trus Napē ba-
chius

Amplificatio
omniū prædi-
catorum

Duo testame-
ta se se inuicem
illuminant &
adiuuant

Ex industria
hac repetūtur

Kekkū obdu-
cit Eckins

Exodi, xiii.

F

nifero est Augustinū per vasa multifarias gentiliū doctrinas liberalesq; disciplinas, atq; morum præcepta, Per vestes autē hoīm instituta, humanæ societati accōmodata, intellexisse,

Vasa quid

Extra pericula fidei positi possunt gentilium disciplias lectitare.

Oportet lectore gentilium disciplinis aspergere sanguinem Christi Curandum est in ecclesia, qd dicat Christus non qd doceat Aristoteles.

Aliena tantum aliena dū vācat licet tractare Iosue xvi. xvij. & Iudi. iii.

Locus tacitus actiōis testiorium

Quāq; hæc obiectio neutrīcē sit respuenda, quandoquidē Augustinū negare piaculū sit, nīsi me fallat Eckij virens & robusta doctrina, Attamen si quis ad eū respōderit, nō erit hereticus.

Augustin⁹ dicit Aegyptios peccata significasse in mari rubro, veluti baptismate exticta, Quid ergo uasorū noīe cōmodius intelligere quib⁹ (si tropologisare libet) q̄ animas? Ad hoc facit paræmia Christi, qui dicit, Cum fortior armatus venerit diripit vasa, uim animas dæmonijs vexatas vasa appellat: Quis audet dubitare? Committam⁹ igit veterib⁹ noua, dicturi, ipsa vasa, Israhelitas fuisse ab Aegyptijs nequirer occupatos vexatosq; Imo, p̄pris quoq; delictis perfluentes. Præterea, non hoc dicit Augustinus, q̄ concionatores rudibus adhuc populis aut certe quibusdā in concione existentib⁹, nec dum in Christo parturitis neq; sacra scriptura exultis, liceat seminare disciplinas gentilium, sed hanc ipsam experiendi eiusmodi disciplinarū facultatē, vix ihs largitur, qui sanctarū scientia literarū sunt firmati, & iam extra pericula positi.

Item in secundo librorū de doctrina Christiana capite quadragesimo primo. Idem Augustinus ostendit, absq; iactura nō perspici gentilium dicta, nīsi sanguine Christi tingantur. Adde, quod omnia noxia, omnia vtilia, omnia deniq; ad vita instituta pertinēta, yberi⁹, copiosius, purius, & plenius, & verius, in sacris scripturis offenduntur. Porro, neq; rāte celebritatis Augustinū existimo, cui non audeat opponere Hieronymū, qui doctrinas philosophorū priogenitū Aegiptiorū æquiparat. Et alſeuera in concionib⁹ Christianorū, non curandum quid Aristoteles, sed quid Apostolus, quid Christus, quid Prophetæ dicant.

Sunt qui paleam pro palea, triticū pro tritico legunt, atq; externa pro exteris proferunt, quorū mihi non prorsus improbatur consuetudo. Quando scio gentes relictas inter Israhelitas, & eas destinato cōſilio Iosue viuas, sed tributarías dimisiſe. Neq; hoc obiurgo, neq; incesso studium, ut varietate lectionis reficiatur animus, vt recens et capax & audius sacrosanctas scripturas aggrediatur. Sed connubia & matrimonia disciplinarū Christi atq; gentilium, hauq; quaq; p̄bo. Nempe, quæ conuentio Christi ad Belial, quæ tenebrarū amicitia cū luce. Atq; ita non improbablo, si lectors iam in Christo formati, radicati, & ædificati, ḡerit amicitias illucusq; sibi copulent, & desponsent, vt eis, eū gladijs ab hoītū brachio, raptis, aduersarios pungant, vulnerent, iugulent, hoc est, Ethnicotum dentes, suis interdum telis obierat labraq; pertundant. Verū eo loci stare, in quo populus extra pericula nondum constitut⁹, dei verbum expectat, atq; perdiscere cupit, eo iquam loci consistere, & inde p̄ tritico paleas, pro diuino verb⁹,

verbula philosophorum effutire, non minus licere phascp fore arbitror, qd quod est sclestissimū.

Duxit Sampson vxorem Thanathē philistini filiam, ad perden Iudi, xiiij. dum philistinos, Ita possunt Christifideles suas literas prophanis gētilium elementis nōnuncq; miscere.

Relictas haud abnro gentes inter fideles quæ morant, modo tributarij nostri maneant, nobis ancillentur, nobilue mōrigeren. Necq; aspernor, lingua dum expoliunt, dum ingenium vel acutum vel adjuvant, dum docent, qua lege doctrinas nouas inseras, & insitas euelas, dum denarrat, qua methodo aduersaria euertas, qua contra tua cōfirms, At gentiliū sententiarū matrimonio execrō, nolo ancillis famulē sanctissima domina, nolo mihi spinetis dyalecticis sacrosanctas literas obseptes, nolo mihi dicas ad sy legim̄os mileros, stolidos anxios, histricolos, aculeatos, & vngularū plenos omnia componas, si structuræ quæpiam valent, valentissimas existimo Rhetoricas, quod non dico velut magister & doctor, verum vt iudex & testimoniator, Vt amur gentilium nūḡis amicitias exhorreentes.

At qui Eckius si inquiet, Tropologica dulcedine ferme infinitos pef Opponuit Eckisime lapsos, & Iosue Iudeis matrimonia gentium interdixisse, nō ite us. disciplinas,

Cui ipse fateor, non citra delectum tropologisandum, Ego vero explicationem hanc non longe petui, Proinde verba Iosue capite ter

Iosue, xxij.

dio & vicesimo subdidit.
Quod si volueritis gentium harum, que inter vos habitant, errorib⁹ adh̄erere, & cum eis miscere connubia, atq; amicitias copulare, iā nūc sc̄itor, qd dominus deus vester non eas deleat ante faciem vestrā, sed erunt vobis in foueam, ac laqueum, & offendiculum ex latere vestro & sudes i oculis vestris, donec vos offerat, atq; disperdat de terra hac optima quam tradidit vobis.

Quis est qui legit, & non protinus cognoscit, de errorib⁹ fidei loquuntur Iosue, quis lomniare potest erratorum amicitias & adhesiunculas copulandas, Iosue sic loquitur, Si volueritis gentiū (que inter vos habitan) erroribus adh̄erere, erunt vobis in foueam ac laqueum & offendiculum, Non officit si inter scripturas gentium dicta compere, as, sed adh̄erere eorū erratis. Ad gentium errata, scripturas verissimas committere atq; conferre, hoc est adeo malum, qd peccatum quodq; tam tutū, qd in tutissimæ instidæ, Verū, qui muccosiore iudicio atq; stolidiore nare, philosphias & gentium spinas, illis conuallium commiscuere, peccat omnino, sicuti magistri nostri, qui præter Aristotelem E hicam, neminem fabulantur concionatorē euadere posse, qui omnia ad ineptissimos syllogismos, & nequissima Enthymemata retorquunt. Num illis gentes sunt laqueo, foueg, & interritu, & scādalo?

Vetus Mose legimus, he Iudei oves & boues maculatas offerent deo, Eckius pseudomofes, alia p̄centiōe tortuosas artes cōmūlcerat, elata voce ad Cōciones & vere Ch̄ri disciplos, (qd si qd imptis leo Deutro, xvij

F ij

Ecki aut̄ sup-
bijs genitū neu-
tiq; vtitur

Nō nocet sem-
per gentiū di-
cta, sed nnnq; non obsūt ami-
cicæ.

Christo domino nostro imperit, es clamās mitteendū panē macula-
tū, mendo viciōq; incredulorū obſcenū, vanescat Eckius eiusq; ob-
ſentio, Mosen qui de Christo ſcripſit æmulemur, nō Eckīū, qui de A-
rifottele, qui de ſophiftis, qui de ſycophantis nobis tripudīū excitat,
Dauid ij. Regū xxv. eloquū dñi examinatū igne teſtat, At quid ig-
nis examen ſignificare rebor, niſi q; ab omni ſcoria, ab omni fuligine,
abq; omni lutulētia, diuinū verbū repurgatur & eximitur?
Præterea & hoc elicio, verbū dei ab omni alio verbo & ſermo
ne diſcretū, arct; ab yniuersa natura aliena yndicatū & assertū, Eckīū
cōtra Dauid, nō erubescit dicere, dei verbū & feculentis & verbofis
gentiliū voculis & ſententijs miſcendū, & quod nō paulo deterius ex-
iſtit, in loco ſoli ſermoni dei dedicato, ſub nubibus humanorū cogita-
tu, ſynceras & candidas ſcripturaz veritates oblitterat, Si mihi tanta
eſtet obiurgandæ Eccianæ modetia cura, quātā gero prædicandi g-
uadendiq; examinati dei verbi ſollicitudinē, q; vnguiculis Eckīū ali-
uad scripturā prædicare, Dauid cōſtanter affirmat psalmo vndecimo,
fideles immiuitos a filijs hominū, vel vt habet alia translatio, Salutū
Filij hominū. me fac, quoniā diminutæ ſunt veritates a filijs hoīm, Q; ui ſunt homi-
nū tantū filij oēs profecto, quos non regenerauit Christus, Igitur ab
ijs diminuuntur veritates, At poſt pauca ſic dicit Eloquia domini ca-
ſta, argentiū igne examinatū, probatū terræ purgatū septuplū, vel vt
claris Hiero. vertit, Eloquia dñi eloquia mūda, argentiū igne probatū
separatū a terra, cælatum septuplum, Hoc eft, ſermones domini,
ſermones puri, nō admittentes exterias ſententias, Hieronymus
interpretatur ſic, eloquia caſta dicunt, q; prædicatores de eis nihil, vel
minuere, vel addere audent, & probata terræ, hoc eft Christo, qui ea
probauit, Quid multis agācū manifestarie ſcriptura doceat, eloquia
dei caſta, pura, ſynceras, & impios in circuitu deambulare, Impi
profecto, qui verba dei inuulgaturi, gentiliq; armis totā acie Christi
comuniū, qui adiunt extranea, & detrahunt, ſilēdo vitæ Christianæ
necessaria, Evidem ipſe orabo dicens, Intellectū da mihi ſecundū elo-
quū tuū, intelligentiā da, ſermones tuos ſcrutantē & capientē, mira-
bilis etenim scientia tua eft, eleuata eft, necq; ad eam potero venire, di-
lata igitur animæ meæ virtutem, vt intelligā, Nam verbo dei, pſpe/
cto, illico cantabo tibi gloriā & cōfessionē, quandoquidē reges ideo tū/
bi conſiteant, quoniā verba oris tui audierit, Nempe qui Aristoteles
aut alterius cuiuspiā verba demiratur, illi conſite, Q; ui vero tuū dñe
de⁹ noster, eloquū audire cupiū, illi tibi g ratulatū ibunt, Itē, Q; uos
philosophia rapit, philosphorū ſunt, Q; uos tua ſacrosancta doctrina
occupat & implet, tui comodū ſient, Porro, qui humanis ſacra cōmit-
tū & iungunt, ex vtrisq; conſtabūt, vel, quod eft imposſibile, duob;
ſeruēt, Conſentaneū eft i ideo dei famulos diſcipulos, ſola diuina, ver-
ba audituros, At ſuſpicor huiusmodi, diſſiculter ſaxum Ecclū, permo-
xero, comprobaturuſ, ſynceram ſcripturam ſyncere & vnicē dedamā
dam, quod comodi⁹ ob oculos viři omnium celeberrimi, Hirceim⁹

verbis pingere curauit; Hieremiana, de quibus famam memineram
Hiere, xxxiiij. ex capite tertio & vicesimo hæc sunt,

Audiui quæ dixerunt prophetæ, prophetantes in nomine meo mendacium, Se
cūt atq; dicentes, Sōniaui, siue vidi somnium, vsquequo istud est in cor-
de prophetarum vaticinantium mendacium, et prophetantium seducti Faciūt vt obli-
ones siue voluntates cordis suis qui volunt siue cogitant facere vt cb
liuiscatur populus meus nominis mei, propter somnia eorum quæ nar-
rant vñusquis p ad proximum suum, sicut obliiti sunt patres eorum no-
minis mei propter Baal, siue in baal.

Propheta qui habet somnium, narret somnium, et qui habet ser-
monem meum loquat̄ sermonē meū vere.

Quid paleis ad triticū dicit dominus? Nunquid non verba mea
sunt sicut ignis, dicit dominus, & quasi malleus (siue securis, conterēs
petram?

Propterea ecce ego ad prophetas, dicit dominus, qui furantur verba
mea vñusquis p a proximo suis, Ecce ego ad prophetas dicit dominus
qui assūlūt̄ linguis suas & aiūt̄, siue dormitant dormitionē. Ec-
ce ego ad prophetas somniantes mendacium, ait dominus, qui narrat̄
ea & seducunt populu meū in mendacijs suis & in miraculis siue stu-
poribus atq; terroribus suis) cum ego non misissim eos nec mandas
sem eis, qui nihil profuerunt populo huic dicit dominus
Multos hoc torcular prophetas ante oculos proponit, Sunt enim pro-
phetæ qui somnia clamant, sunt qui seductiones prædicant o prædi-
cator Ecki, Sunt qui mendacia efferrunt, Sunt etiā, vach Ecki, qui in cōcio-
ne populum nominis dei faciunt obliuisci, fateor bene nomen Christi
attollunt, at virtutes eius, Letheo thermite, & perpetua obliuione per-
cutiūt, Adiūt̄at̄ Eckius animū huc, qui habet somnium exponat som-
nium, qui habet dei verbum, effera ip̄sum, qui, rationem, distinctio-
nem Thonra, formalitatemq; Scotti excogitauit, testetur esse præstigi-
as hominum, qui gentium decreta spargit, esse eius modi nedum fatea-
tur, sed etiam palam profiteatur, non doceat ea tanq; Christi discipu-
lus, sed velut philosophi lector.

Qui nullus & delegatus est a deo, verba dei, diuinam commē-
tationem eloquatur.

Solent Ecciani, atq; Hæretici semper prospera polliceri, inanisq;
spe expergefacere homines, fortitudinesq; promittere, atq; naturam
suapte superbientem fricare, titillare & erigere, ac interim blandi-
tia seu popisimata sedare dicentes,

Accepisti liberi arbitrii potestatem, & legis scientiam, per quam
consequaris quod volueris, decipiuntq; blanditijs miseros, & maxi-
me mulierculas oneratas peccatis, quæ circumferuntur omni vento
doctrinæ, semper discentes & nunq; ad scientiam veritatis perueni-
entes, & omnes au litora suos adulatio ne decipiunt.

Iccirco dominus verba sua hæreticorum paleis comparans dicit, Nun
quid non verba mea sunt quasi ignis dicit dominus, & quasi malleus
conterens petram?

Qui habet
somnium, som-
nia narret
Vere loquat̄
sermonē meū.
Verba dei si-
cut ignis .

Prophetæ som-
niantes
Nota Ecki cū
ego nō misisse
eos nec man-
dassem

Pars sermonis
Eckiani Lipsie

Verba dei si-
cut ignis

Sermo diu⁹
malleus côte-
rens.
Ioan. iij.

Phil. ii.

Deu. viij.

Dictum simu-
morū Eckij

Hic. xxij.

Eloquia domini sunt, tanq; ignis, paleas, somnia atq; cordis visio-
nes deutorans, atq; terrena hominū figura exurens. Sunt quoq; si-
c ut malleus, Mal. eus ē qualis malleus. Nunquid non est malleus hoc
verbum, Sine me nihil potestis facere? Item sicut palmes a vite auil-
fus, nullam frugem parit, Ita nisi in Christo, fide vias, maneasq; nul-
lum fructum afferes. Nempe sicut vītis palmiti vīta inspirat, aquāq;
& germina suggerit, ita Christ⁹ fidelī hominī vītam & opera sancta
largitur, quid multis loquar, ipse est qui operatur iu nobis, tum opera
rī tum velle,

At si Christus in nobis operatur, nunquid non conteruntur nostræ
vires? quādō qđē sine illo nihil possum⁹ facere, quando ille nobis vñ⁹
& solus sufficit, quoniam virtus, hoc est operandi facultas, & vis ipsa
occulte operādi in nostra infirmitate, hoc est, virtūtē leſa valetudine per
ficitur?

Quis igitur audet negare eiusmodi verbis, hominū robora de-
teri & labefactari, atq; velut malleo retundi ac supprimi, quod do-
ct̄. Sime simili atq; felicissime Moses explicuit dicens, extrema vos
afflictione pressit, ne diceretis, Ego feci mihi hanc rem, hac ego fortitudo
dine talem operam taleq; opus & parturiū & peperi, hoc certe cum
audis Aristoteles statim clamat, quae verba? quod pistillum? quod
prælum mea? virūculæ perpetiuntur? an oculam repperam volun-
tam? omnis mihi rapitur subnitendi & comproduendi facultas.
Curramus igitur ad fatalem necessitatem veluti ad fanum. Attamen
etiamsi dei verbum in circumcisos conterit dentes amburitq;. Non
tamen ad fatum, sed ad Christum configiendum, ac iuge rogandum,
vt nobis misereatur ac faciat vigilantes. Verum istec in libro de gra-
& lib: arb: vberius exponemus, satis sit institutio operæ, verbū dei
malleum esse conterentem valentiam & fortitudinem nostram ener-
uantem, Eckius autem iu proposito, de lib: arb: non prædicat popu-
lo dei malleum, sed maledictam spem, videlicet in homines reuocatā,
quād humana robora, infernali adulatio[n]e subriget, quae cum ere-
cta fuerint destituta viribus, cadunt altius & concutiuntur acerbius.
Si vacaret, vellem ferme subindicare, Eccl̄. mirum inmodum vel
malignum prophetam esse, vel plane puerilem & indoctū, sed et ver-
bofum Theologum, multis subrusticis inferiorem, Respondeat si po-
test ad illud Hieremias, non misi eos, neq; mandaui, vt talia ex eis ver-
ba effundantur, cui consentaneum est illud Ioannis. iij., Quem deus
misit, verba dei loquitur, qui insincere verba sancta ejicit, haud syn-
cerus est præco, Sed est homo somniator. Sunt nimis in ecclesia hodie
somniatores ho somniatores, qui errores suos, iactant prophetias, sensumq; scriptura-
die iactat, erro rum pronunciant, quotusquisq; spirat, qui Eckiana vel audiuit vel le-
res suos, pphe git, quem fugiat, Eccl̄. nostra tanq; hæretica, somnia vero sua velue-
tias ipsam sacrofanciam scripturam attulisse, & cum festiuitate natali ce-
lebrasse.

Certe, quod ad me attinet, illiusmodi notam librorum inspectio. Carolo stadius
ne atq; lectione dilui & prorsus leuavi. Ideoq; Eckius me quali homi ratione permo-
nem tenuis & obliuios & memeria traducit. Cert⁹ sum, n̄i legiſsem tus ex codicib⁹
ex codicibus, Sycophantam alia multa, eaque asperima apud Lipsiæ dispu-
Rhomani Pontifici machinaturum, At malui multis modis videri taut. addet, q̄
indocetus q̄ h̄ereticus, Accedit, q̄ ipse, quamlibet ineruditus sum, Ec argumentoru-
can & ignauiae & imbellie quā strenue obſistere, Egress⁹ sum regre-
dior, atq; pergo ex Eſaiā quēdam proferre, quā eloquentissimus pro-
phetæ capite quinto scripta reliquit.

Vx dicit qui lapientes eſtis in oculis yestrīs & coram vobis metiſis
prudentes,
Quid est videmini vobis sapientes, n̄i q̄ prudētiā hominū, sed
non dei ſequimini? Cur non recipitis dei ſapientiam de iq; virtutē? Ne
innitaris prudentiā tuā, ſed legi p̄cepta emulare,
Deus mandauit, que ſibi ſunt grata & in oculis ſuis bona, igitur ſuper la negatiōe fe-
uacanę hominū lapientia, ſuper hec oſtendam eo ipſo, Vx, torne cit ambigua at
taq; nobis impendere, ac infernū fauces ſurlum atq; deorsum diduxis que incerta, q
ſe, quia non habemus legis id est diuinorum verborum ſapientiam, ſuapte natura
quā legem abiecimus, Abiicit autem legem, qui extraneis innititur, lectorib⁹ ſunt
qui in dei loco,, non dei, ſed quācumq; alia euomit verba, Eſaiā ſen- certiflma,
ſa ſi habent,

Propterea captiuus duxus est populus meus, quia non habuit
Scientiam, Propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os
ſuum & descenderunt ad eum

Deinceps ſic lego

Propter quod, ſicut deuorat ſtipulam lingua ignis, & calor flā-
mæ exiuit, ſic radix eorum quasi fauilla erit, & germani eorum, ut pul-
uis ascenderit, Abiecerunt enim legem domini exercituum, & ferro-
nem facti Iſrael blaſphemauerunt. Ideo iratus est furor domini in
populum ſuum, & extendit manum ſuam ſuper eum, & percuſſit eū

Eſa. v.

Abiecerit legē
domini.

Notandum in his omnibus, quod non eis exprobret Idolatriam
non alia peccata, propter qua offendorint deum, Sed quia abiecerunt
legem Euangeli, & ieronem domini blaſphemauerunt

Abiicit legem, extranea qui addit & qui detrahit genuinū atq;
natiū ſermonem minuit, hoc etenim lex diſpouit & docuit, Eckius
autē & homines id genus, diſputatores, non modo peregrina ſed diſſi-
deutia legi copulant, itaq; contra legem yetitas nuptias iungunt,

Omnia illa ma-
la propter folā
diuini verbū
negligentiam
Abiicere legē
domini.

Iam ad populum currit hortatio, vi des ne dei grex radicem tuam Hortatio ad
hoc eſt arbore, quam voluntatē dici puto vel cogitatū, quasi fauilla ſie populum.
Si legē dei negligis, ſi paleas tritico, hoc ē, humana ſuadētiā diuina Radix homis

Blasphemati-
sermo dei iuani-
tatibus homi-
sapientia copularis. assurgat igitur unusquisque & nihil cōtionatores
vel increpationibus obruat. Ne quisquam patiat̄ sermonem sancti Isra-
el stipulis blasphemari, & paleis cōspurcari, quoniam & iratus est fu-
ror domini & extentam quassat manum, minaturque omnibus omnia
mala, percutietque confessim, si tantarum blasphemiarum inuenerit
patientes, Vox domini pulchra & facies decora, conquiram⁹ certatim
bonas margaritas, & vnicum illud margaritum prophetarum testi-
monio testificatum, nunc vero sine lege reuelatum, vniūdatis cæteris
omnibus, sublatis & postergatis cunctis hominī adiunctionib⁹ em-
amus, & infigam⁹ pectori, nūl enim id egerimus, quid aliud nobis eve-
nit quam ira diuina & cordis nostri pauc⁹ anxius, diduxit fauces fer-
reas igneis flamimis crepates, infernus, adrepit, rapit, vorat, proteritque,
quotquot sumus, in syncretorum prædicatorū, auditores ac denique
ipsoſ Cōcionatores dētib⁹ pectinatum dissitis ac compressis penetrat,
discitat, perdit.

Epilogus vel enumeratio.

EX yuiuersis liquido cōstare puto, nephas & scelus grande commi-
tere illos qui aliud in scholis, aliud lai cōtionem prædicant, atq; haud
immirito yates tales atque declamatores sui contemtionē apud oīes
mereri, quod sua somnia, suaque figmenta, & quæ ipsi excogitant in
populum, ad audienda verba dei coactum latrant,

Vē illis qui suos spiritus, & vere subtilitates suas complectunt
& amuluntur & docent, Vē em̄, dicit Ezechiel prophetis, qui sunt spir-
tum sequunt Nēmpe tales, sub prædicatorum specie, bestiæ sunt car-
data, Quinimo ipse net caudæ, quas potentissima domini manus de-
molietur, & in minutissima contundet ossicula,

AT dicet Eckius, caudarum me facis similem; Equidem simili-
mum facio, neque id præter autoritatem scripture, hæc etenim illius
modi prædicatores, qui vel dei verba non prædicant, vel infuscere
docent, caudas appellant, atque nisi fallar, immanium draconis atque
serpentum exurentiū oratione quicquid afflant. Esaias. n. caudam in
curvantem homines & depranantem, vocitat prophetam, qui menda-
tum docet, Nunquid vere mendacium effundit, qui diuersum quiddam
& veritati repugnans crepat; Porro Eckius in scholasticis disputationes
veritatem defensurus, peregrinatus est, quod non fateſ modo, sed etiā
profittetur, ergo in templo dicens aliud nugatur,

Bestiæ cauda-
tæ

Opponit Eckius

Cauda qd sit

Eſa. ix. ij. para-
x. x.

CAVda furax dicitur, qui scripture dissidet verissimæ, eo loci
vbi veritatem maxime deberet Christi discipulos plebemque erudi-
re. Ergo Eckius cauda est serpentina, recurvans liberum arbitrium in
ſe & scripturam tortuose tractans, cauda inquam gregem Christi de-
prauans, prauitate pestilentissima, quæ oculos populi nihil reliqua ha-
bentes, quam vt ſele in deum collocent & transferant, quā vt radios
in viuum ſolum deum emitant fuligine velat, atque obnubilat, vt ali-
quid ſibi, ſuisque operibus fidant, ne mortales intelligent, nihil no-
bis restare, niſi vt ſpe constanti, diuinam tantum opem poſtulemus,

merito caudatus ast vates Keckius noster, quandoquidem is ex parte
saltē, populum beatificans, seducit, Hypocrita quoq; est, aliud simu- Keckii hypo-
lans, aliud agens, simulans theologicum ad discipulos in dei templo ser- crita
monem, sed nihil minus faciens, quoniam rudes atq; simplices diui-
no sermone, p̄nunciavit atq; hodie retur indignos,

Quid autem tandem cunctis eneniet? Dura prohdolor senten-
tia. Imo tormentum durissimum, et perditio cōmuni, Quippe q; do-
minus magistros tales pariter & discipulos disperdet, Væ ciuitati cu-
ius rex adolescens, væ populo, cui concionator non dei verba, sed sua
quamlibet parua obstrebit, Væ discipulis quibus cōtigit doctor, qui
quodcumq; loquitur, licet videat sapientia, tamen est itulicia. & q;
uis appareat eruditum quiddam, tamen est astuta seductio, dol⁹ ma-
lus, & defraudatio verbi, quo viuimus, spiram⁹, mouemur, agim⁹
Væ populo, quem a dei (alioqui clementissimi) charitate, Imo affini-
tate diuellit infortunatus preco, Cur autem væ, Q; uoniam dominus Esa:ix
caput & caudam disperdet, Quid caput? & quid cauda? explicatum
est caudæ portentum Esaiae testimonio, Caput sane longeius est & Capud quid
honorabilis, Q; uem autem rectius longeum & honorabile nuncu-
pabo, q; diuini verbi percupidum auditorem? cauda draconis, i. præ-
dicatore sacra prophanis miscente deceptum, Væ bis iccirco, Væ ter-
q; auditoribus ab eiusmodi deceptis, ad pœnam namq; prædictorū
talium contremiscit omnis humus, & illaqueati populi æternis tradeni-
tur ardoribus, Nam populorum illorum & viduarum & pupillorū
non miserebitur deus, qui hypocritas (a dei verbo quempiam rapi-
tes) molli & capaci & auida sequuntur aure, Melius profecto fuerit Reuertēdū ad
si populus ad percutientem se reuertatur, atq; dominum exercituum percutiēt dei
Quærat, & tum extentum ad verbera pugnum reducat domin⁹, Sin- manum
autem audire quæstionum doctores pergit, sentiet cum infoelicibus
præceptoribus peritum fese, moueantur statim loco præcrepatores
Quorū flatu concidunt & saltus & syluæ, ferreæq; saxa finduntur, pp Mouēdiloco p
ter quorum præcentiones ne dum quæ spirant, efflant animas, sed &
muri & lapides & mænia & vrbes & suburbia, si quod habent ro-
bur, si quid vel firmatis tenent, protinus tantillorum eruditul orū
vocib⁹ veluti fulminib⁹ ita tabescit, & hiant, et frāgit & dissiliunt, &
fragoso crepitū omnes omnium aures perferiunt, ac mundum ipsum
ingenti conquatūnt clamore

Nō solas hominum celsitudines voracissimi gurgites absorbet,
sed cum fortunis, cumq; bonis omnibus formam corporis, & vege-
tantes animarum neruos lacerant, comburunt, & in fumū dissoluunt
In tanta profecto domini ira cōtrepidabit terra, & popul⁹ erit qua-
si esca ignis, ut dicit Esaias, Igitur non solus populus, sed etiam ædes
& parietes & silices, & vniuersæ pecudes periculis, cruciatibusq; tan-
tis decumbēt, misero deniq; suspirioq; congestu moritura, terra ip-
sa hiatus ceu fenestris ignes effundet strepitantes.
Nec patientia & tolerantia doctotorularū illiusmodi iram diuinā v⁹
comprimemus vel mitigabimus,

Quæ mala
singulos et ma-
gistros & dis-
cipulos torque-
bunt

Esa:ix

Capud quid

Reuertēdū ad
si manum

Mouēdiloco p
dicatores fo-
plismatum

Vide firma
mata capitis
quarti

Nunquid enim patientiam aliquis definiet perferentem tam fontes
& nocuos concionatores e quibus obuenient tot miserice, tot cædes, tot
calamitates, tot deniq; mortes terribilissimæ, quæ cum hominib⁹, &
pecora, & ciuitates, & lapides & terram penitus euertunt. Ego qui
dem eos qui tales perferunt prædicatores, & qui scientes audiunt, im
maniter duros atq; crudelis existimabo, quandoquidem scripturam
documentum sciam tauros ultimo mugitu atq; similia iumenta, ob co
temptum diuini verbi vel ob eos qui aliena immiscuerunt, dentes cu
vita expulisse, Pessum eat Eckiana malitia quæ asseuerat aliud dici de
bere populo, aliud Theologis, aliud in Ecclesijs, aliud in scholis, Nem
& lapides vehementissimo crepitu rupti fracti, propediem rimas
& foramina velut ora prodent, clamatur. Ecce nos propter te acrib⁹
flammis disrumpimur, & per mille loca iacimur:

No patientia
sed turbulētia
prædicatores
diuini ybi neg
ligentes re vin
tendi sunt, nisi
relipiscant
Facebat teme
re dictū aliud
populo, aliud

Theologistu
lis dicendum
Hic & ciuitas
& hum⁹ mor
taliū parés ad
uersus lumen
tos cōcionato
res cōclamant

Eadem poena
discerpitur, qui
corpus Christi
in terram cade
re. Et qui ver
bum dei c̄libi
paruū excide
re permittit

Oia legis om
nibus discēda
Ad sollicitudi
nē docetum v
nus q̄libet dei
legem p̄disce
re debebit
Erūnosi fiet q
sacra, p̄phanis
cōmīcent

Hu mus plorabunda anxio ciulatu conqueretur dicens,
Cernite quanto ædiū ornatu spoliata sum, q̄ inculta, q̄ aspera, q̄ his
pida, q̄ vastata q̄ deserta q̄ delumbata, q̄ in visceribus exusta, q̄ in
fami perpetuoc⁹ anathemate percussa, sordescā, indignac⁹ effecta, vt
homines deinceps alam feramq;. Eheu me miseram mortalium ma
trem quæ tantis conficio tormentis propter pseudo doctores Ofæli
ues qui dei verbo pascuntur, qui scripturam puram candidamq; audi
unt prædicari, Beati qui perinde verbum dei emulantur & obseruat
aci corpus Christi, beati vere qui pari cura corpus dominicū in ter
ram ne cadat & verbum dei ne excidat custodiunt,

Quoniam sicuti punitur qui Eucharistiam in humū cadere per
mittit Ita quoq; cruciari debet qui verbum dei negligenter audit.

Et quemadmodū lura puniendum decreuerunt Si quis Eucha
ristie portionem in terram iecerit, Ita pariter fustibus rogoq; castigā
contemnit, vel ad ingerendam cōtemptione vel neglectum cohorta
tur, siue illud agat, siue furtum altud agens, negligentia cuiuslibet ver
bi diuini suggerat,

Felicissimi plane Christiani sunt quorum omnis diligentia atq; cura
eo protendit, vt quicquid lex habet diuina perdiscant, & sane ea solli
citudine qua deinde ceteros vel velint vel possint docere, atq; pa
bulum quod assumperunt, in filios, in vernaculos, in ancillas, in fa
miliam postremo suam traiuscere queant;

Ediuero miseri atq; erūnosi efficienter qui verba dei cum externis
coniugibus copulant atq; defedant, Qui sententias decurrit sanctis
simas, Qui sacrosancta, vulgo atq; temere adeūt, Qui oscitanter et le
uiter, & tenuiter attingunt, Qui incuriose & abiecte sacratissimam
scripturā tractant, Qui res suæ naturæ maxias, vix infima religione
suspiunt et reformat, Qui aliud in scholis ad exercitos, & aliud in
concionibus, diuersumq; quipiam constrepunt,
Confurgat virus quilibet armatus armis fidei & bestiolas illas admo
dum verbosas ac impendio probras inuadat & virus quicq; pro sua
virili enitatur vt tam caput q̄ cauda, hoc est tam populus diuini y.

EO, XXVI.

bū cupidus q̄ pseudo concionatores petant consilium Ita enim salubriter resipiscere & reuersi ad minitantem deum erūt salui,
Vxores lego q̄ permultrī Iudæi contra legem duxerūt indignatus do minus ,haud modicis afflictionum generibus p̄paratores pauefecit atq̄ prostrauit,fleuit Eſdras, Iudeorumq; multitudine statim lachrimarū cauſas percunctatur ,Interrogatus Eſdras Respondit, Patriū nostrorū scelerā (qui vxoribus gentium matrimonio ſe iunxerūt) hūc mæ morem,hanc lachrimam,ac extremam afflictionem pepererūt, domi num ideo nobis omnibus infenſum video,nihilq; restare niſi ultimā nostram deletionem,
Necessitate ad consultandum & deliberandū pulſi , consultus Eſdras respondit,separamini e populis terra & ab vxoribus alienigenis,
De liberationi protinus acquiescit populus,repudicatoꝝ, atq; a societa te alienigenarum vxorum ſe ſubtrahit, relinquens & vxores & li beros, ex eis propagatos,Sicq; cōculetur atq; placatur dñs,

Consiliū petē dum
.i. Eſdre.x.
Eſdre viii.
et x.

.i. Eſdre.x.

Applicatio

Non defunt temporibus nostris Monachi, sacerdotes, prophanique Chiftiani qui verbum dei explicantes in expendendo alienigenas vxores duxerunt Hoc est verba diuinissima p̄phanorum hominum vanitatiꝝ, ſcilicet spinolis ſyllogiſmis, impuris enthymematis discrepātibus naturalibus, ac vltimo gentium moribꝫ Ita cōiunxerūt, ut difficultimum factu fuerit, vel iubostendere tā ſtrictam neceſſitudinē in iis qui ſunt duo in carne vna. Nunquid hoc obuiū eſt cuilibet lectori, primore aspectu Thomā Aquinatem, Herfēt, Capreolum . Petru nigrī, & ſimilis operculi ſcriptores reueluenti,
Nunquid gentiū filias filio dei verboḡ diuino ſpeulaberis velut matrimonio copulatis? Num cōiugia talia Iure reprobabis, legęq; vetante contracta? Num in idem ſpectabili ſubnatios filios ſcilicet steriles cōelusiones ad partem interīm vxorum, (id eſt) dictorum Ethnicornim aſtrigentes?

Quod consiliū: quae medicina illi tandem morbo medebitur? delibe ratū & conſultum extat roraculū primo Eſdre decimo ſuper re, negotiū nostri haud paulo ſimiſ datum Quale reſponſum: tale, Separamini ab eiusmodi doctorum libris ejſe, repudiate, exhorrete & libros. & librorum filios, Ita ſalui eritis,
Doctores Ecclesiasticos Hieronymū, Augustinū, Ambroſiū, Chrysostomū Cyrol: &c. affectamini, A bifrōtibus vero capris aliquot citatis deſcideſte, quorum infelix & precox defenſor eſt Keckius

Capricornus
momentis
rēportū, ſacra
mētoꝝ, opera
tiones metitur

Eſdre . x. iun cto.ca. ix
reſciend Tho & capreolus,

Quod contra dici poſſit extenuatur.

Necq; dixerunt optima in eisdem doctoribꝫ depellenda, quiſ enim audet reſcere ſancta, verum documēta illorum prophana duxē

G ij

runt quas, tanq; vxores assumpserūt, repudiarī volo, cum pariter & filios, hoc est, quæ ex thoris sacroꝝ atq; prophanorum propagantur, & eduntur, similiter explodi exhibilaque suadeo omnino,

Altera opposi-
tio minuit
Necq; mihi obfundet quisq; illud, quod per infidelem infidelis saluat. siquidem, non possunt sententiae cōmutare sese velut homines. quamq; defendi possit tunc recte attrahi gentium doctrinas, quum infide-
litate dissecata Christi sanguine tinguntur, ac quasi renata & circum-
cisa recipiuntur.

Habetis, hic patroni optimi, breuem bestiæ illius cuius afflatus pereūt
vniuersa quæ tanguntur, expositionē atque nerulos aliquot & acu-
leos huius quod defendi. Omnia sunt omnibus legis verba atque my-
steria Christianis & rudibus & eruditis inculcanda.

Lis visa fuit exilis & tenuis momenti, succreuit tamen p̄pmodum
in ignem copiosum. Vestrū autem omniumque lectorū m iudicū
esto, super negoꝝ vtcunque concertat pronunciare, concessō mihi in
ter precipua iure, plura adjiciendi, Valete fōlicie et atque me preue-
ti fauore hilarate. Datū Vittenbergæ Anno, M. D. XIX.

Densius altera Mosi lege Deutonomio sum vsus, neque id præ-
ter consilium feci, rationem aduersario daturus, atque vt spero, talem,
quæ aculeos in eius animū iacere possit & relinquare. prospexi etem
quam obtender hastam, & qua dein autoritate probatissimā verita-
tis sententiā a manib; his extorquere connitetur, hoc siquidem ob-
truderet (si memoria quam iactar fruitur) pontificis indictum, laicos
de fide catholica disputantes excommunicatos. Et verba sententiae &
latæ vel ferendæ, velut arbiter & iudex vltro citroq; tractabit.

Apologia noua aduersus Eckium.

Rescriptit nuper Eckius nærias aliquot in defensionem Emserij, &
inter cætera quæ interibi lector offendet, miram & agrestem & ho-
minis obliuiosissimi de me, pugnantiam ac contrarietatem conspi-
cabitur, quam ipse nunc indicare nolo, primū ne me ob veterosum
sophistæ iudicium cuiquam componam, ne dicam anteponam. De-
inde, ne cum Eckio ineptienti, respondeam, reddar stulti similis. Con-
sulit olim scriptura, Ne respondeamus stulto iuxta stulticiam suā &c.

De memoria Eckij.

Porro, non me fugit, cum Eckio de memoriaz ostentatione, neq;
certauisse, neq; concertare, neq; cupio per memoriam Eckio vel esse
par. Quorū em attinet argumentorum multitudinem argu, autho-
ritatū, dictorumq; effundere, nullo obſeruato ordine, nulla denique

compositione. Et sermonem sine nucleo, sine lacerto, sine carne sineque sanguine ejercere, sicut pertusum dolium infusa proinus ejaculatur & libimet post alterā pagellam sensibili discrepanci contradicere? Addiscere quāt pueri adhuc infantes præscripta, formulas, regulas, locos & disciplinarum thesauros, fontesq; memoriae mandare possunt, atq; deinde proferre, sed ad quem fructum interim perducant, garritus gracilorum psittacorumq; cōmonstrant.

Non abnuo, omnī disciplinarum thesauro esse memoriam, necq; infi Memoria in-
cior ingenij signū. Verum, sexcentas ex moria veluti libro sententias genii signū.
expromere, sed & absq; iudicio, & sine intelligentia, quid hoc alius Mōria .i., me-
est, q; oculatum lectorem sed infocilem intellectorem, multa e codi-
ce sine intellectu profundere? Evidēt memoria citra iudicū no-
lim optare. Quantū autem memoria mihi suppperierit, sensit & doluit Eckius, Eckius inquam, qui s̄pēnumero mea, suorū contrariorum
suicq; dissimilium, notatione atq; animaduersione velut ardore vehe-
menti succensus male valuit & propemodum insanuit. Nempe eius-
modi reprehensionis furore correptus, nullum auxilium cōseruandæ
sua gloriolæ restare vt cognovit, statim ad disputationē tanq; ad fa-
num cucurit, vbi illas sibi glorias conquisiuit, vt æstimatione simili-
m sui vetulus haberetur argutator, clamator, menorator, Prudens
lubensq; ei talium gloriarum palmā tribuo. Modo mihi iure largiat.
Composite & apte sine sententijs dicere, insaniam esse, & hominis
dementati. Ecki⁹ sua cau-
 sa diffidens
 ad clamorē dis-
 putationi ve-
 lut ad refugū
 properauit.

Item inuit⁹ etiam cōcedet, inepte & leuiter atq; sine sententijs garrire, furorem esse insanissimū.

Prater hāc, quoq; iure dabit, Sicut est quædam infantia, sentēcio se, sed sine verborum & ordine & modo dicere, sed eiusmodi tamē in

fantia, vt ea qui vtū non stulti homines haberi possint, verum ple-

raq; prudentes.

Ita similiter sententias fortes potentesq; e libris per lectionē erue-
 re, inq; hostem defigere, minus est, q; si e memoria verbosa cum im-
 petu & lineis eiactes, verum nō tam tenuē atq; eneruum præsidium
 Quod aduersarium suppressere nequeat.

Deinceps valde miserum existimo gaudiū tum de telis cōqueri,
 velut e pharetra sine neruo effectis, cum vulnera sagittis facta deici-
 ant sautium.

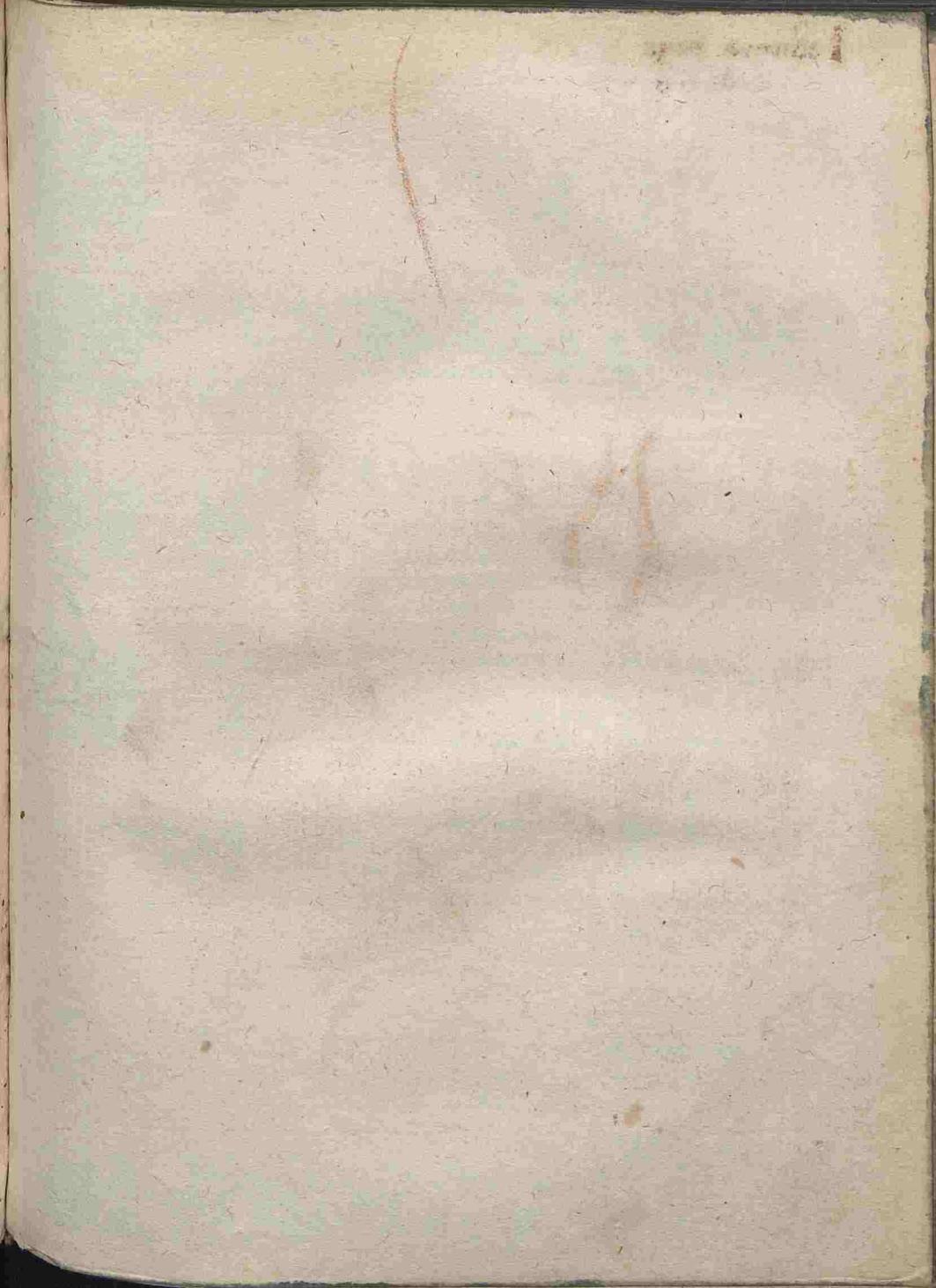
Obstisti per sententias ac voluntates scripturarum Eckio, memo-
 ria præsenti, nam interdum cuestigio sub ostēdi Eckio, se perperam et
 contra sensum scriptorum, dilucidas atq; certas scripturas argue, te-
 mere, atq; procaciter tractare, Solutiones mox fortissimis suis (vt ar-
 bitrabatur) argumentis attexui. Itaq; me hæreticum non audet voca-
 re, ob id victus irascitur & latrat & recriminatur.

Oportet illū diluere trāſferreq; scripturas, atq; defendere, sibi nō Nihil est q; se
 obſtēre eas, credat mihi, citraq; iactationē lectores acuros accurate laudat Eckius
 pſpecturos, quātam sacris in literis habeat menoriam, quantillum
 Ingenij acumen,

Semper atq; tamē mihi vt scripturas syncere tractem⁹ placuit

rejectis scōmatis infāliciter , inepte & insulse cadentib⁹ , Itaq; nūc
fide firma polliceor risusq; desitum me n̄ si vi ac mole lesæ scriptu-
rarum maiestatis presl⁹ , aut nimia mei laceratione impulsus atq; in-
census ad remaledicendum abducar ,

Ioannes voigt

a. d. 60